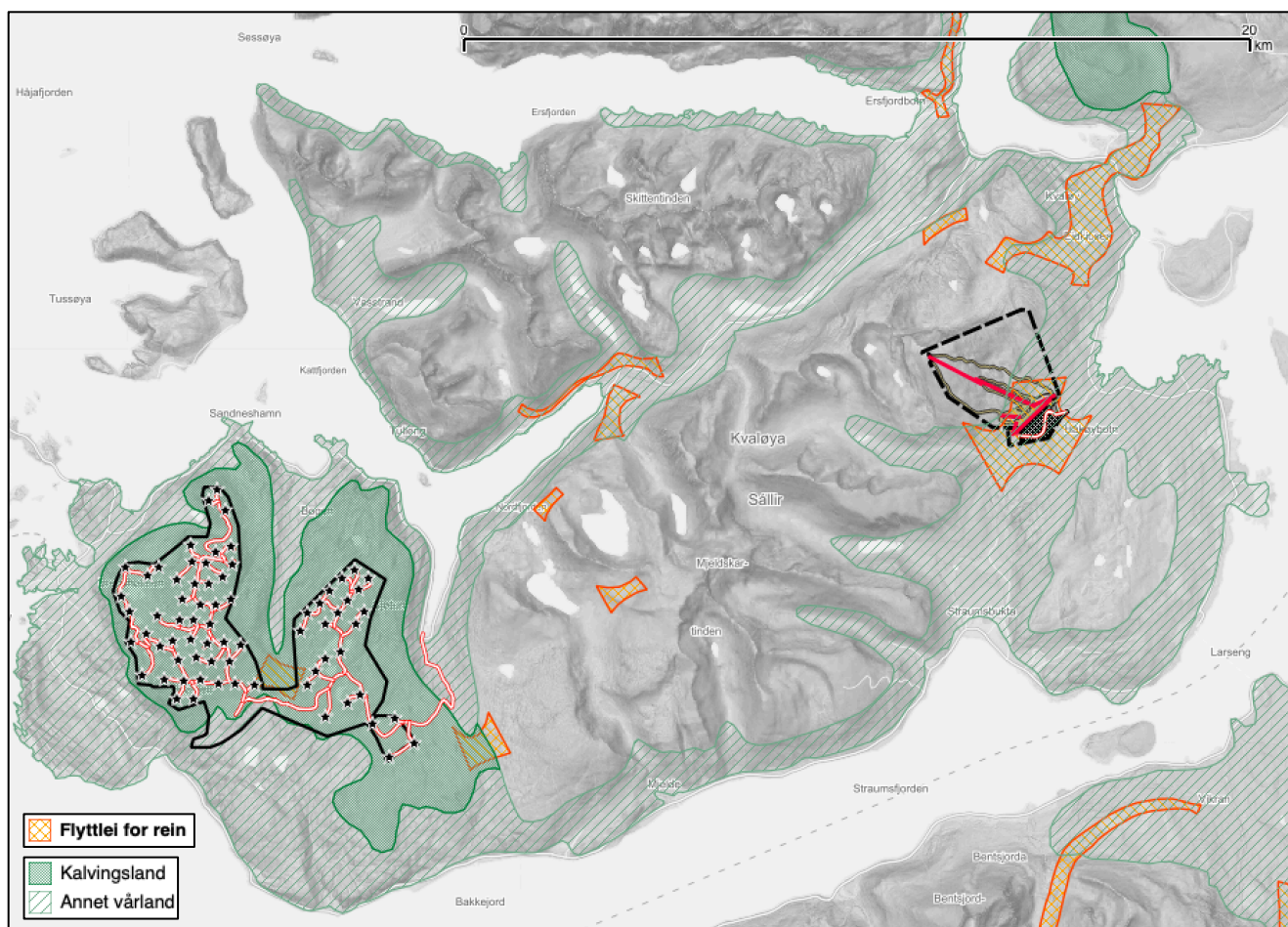

REGULERINGSPLAN 1879 - ARCTIC CENTER, TROMSØ KOMMUNE

Konsekvensutredning for reindriftsnæringen

Geir Arnesen

Reguleringsplan 1879, Arctic Center – Tromsø kommune

Konsekvensutredning for reindriftsnæringen

Ecofact rapport: 556

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Arnesen, G. 2018: reguleringsplan 1879 - Arctic Center, Tromsø Kommune. KU for reindriftsnæringen. Ecofact rapport 556. 40 s.
Nøkkelord:	Reindrift, vindkraft, alpinanlegg, hyttefelt
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-554-8
Oppdragsgiver:	Arctic Center AS
Prosjektleder hos Ecofact:	Geir Arnesen
Kvalitetssikret av:	Anja Ås Røberg
Forside:	Kart over søndre del av Kvaløya som viser arealkonflikten mellom vindkraftanlegget på Kvittfjell/Raudfjell, Arctic Center og vårlandet til reindriften i området slik det fremkommer av dagens reinkart.

www.ecofact.no

FORORD

På oppdrag fra Arctic Center AS er det utarbeidet konsekvensutredninger for tema reindrift. Arctic Center er en utbygging av alpinanlegg, hotell- og konferansesenter og hytte og leilighetsby med flere hundre boenheter. Til tross for at det er en samlet plan som ble områderegulert i en og samme regulering (plan 906 av 1988), detaljreguleres arealet trinnvis. Arbeidet med reguleringen har gått over flere tiår og plan- og bygningsloven og krav til utredninger har endret seg betydelig underveis. Det er også slik at en foreløpig ikke har realisert noen av utbyggingsplanene til tross for at selve alpinanlegget er detaljregulert i plan 1515 som ble stadfestet i 2008. Areal for hotell og konferanseområde ble også områderegulert i 1988 i den opprinnelige plan 906. Området fremstår derfor fremdeles som uberørt til tross for at utbygging av heiser og nedfarter er vedtatt. Null-alternativene er derfor temmelig forskjellige fra dagens situasjon.

Det har vært noe utfordrende å forholde seg til den kompliserte situasjonen med ulike planer på ulike stadier for noe som egentlig er en samlet utbygging, da vi forstår at ingen av delreguleringene er realiserbare hver for seg. Vi takker arkitektkontoret Amundsen for veldig godt samarbeid under utarbeidelsen av konsekvensutredningene, og Arctic Center og Nordic AS for tilgang til kartmateriale og annen dokumentasjon om tiltaket.

Tromsø
18. desember 2018

Geir Arnesen

SAMMENDRAG

Beskrivelse av oppdraget

Det planlegges et hytte- og leilighetsområde øst på Finnheia i tilknytning til alpinbakke (områderegulert i plan 906 og detaljregulert plan 1515) i Lille Blåmann og hotellområde (ikke detaljregulert) på toppen av Finnheia. Til sammen utgjør dette Arctic Center, som nå planlegges som et helårs aktivitetssenter. Hytte og hotellområdet er lagt til et område som i den opprinnelige områdereguleringen var avsatt til friluftsområde og skulle kunne brukes av blant annet reindrifta (en forutsetning for plan 906). En ønsker nå likevel å omregulere dette til et hytte- og leilighetsområde i plan 1879 som utredes i denne rapporten. En har bestemt at en skal legge til grunn to ulike 0-alternativ, det ene (0a) omfatter kun tre skiheiser og nedfarter (plan 1515), mens det andre (0b) også omfatter hotell- og konferansesenteret på toppen av Finnheia. Det utredes to alternative utbygginger med henholdsvis 900-1000 boenheter (alternativ 1) og 4-500 boenheter (alternativ 2) som sammenlignes med disse 0-alternativene. Alternativ 2 dekker 329 000 m², og er noe mindre arealkrevende enn alternativ 1, som dekker 559 000 m². Innenfor dette arealet blir så og si all natur opparbeidet og masseutskiftet.

Utredninger av tema reindrift

Utredningene er utført i tråd med Vegvesenets håndbok 712, «Konsekvensutredninger» som er revidert i 2018. En har også brukt landbruksdirektoratets veileder for konsekvensutredninger for reindriftsnæringen etter plan og bygningsloven.

Hovedbildet er at Kvaløya reinbeitedistrikt er under hardt arealpress fra boligbygging, infrastruktur, turfolk og næringsinteresser. På den sørlige delen av Kvaløya er spesielt vindkraftanlegget på Kvittfjell/Raudfjell av stor betydning. Dette anlegget forringer i stor grad det beste kalvingsområdet som har vært tilgjengelig hittil. Det planlagte tiltaket med hytte og leilighetsområde gjør at adgangen til området ved Grønlibruna blir vanskelig fordi flyttleia over Finnheia i praksis blir kraftig forringet og vanskelig å bruke etter at hytte og leilighetsområdet er bygget. Området rundt Grønlibruna kan få stor betydning for fortsatt samisk reindrift på Kvaløya etter at vindkraftverket er bygget, blant annet som alternativt kalvingsland. Den eneste leia for å drive rein til området ved Grønlibruna går over Finnheia.

Flyttleier som ikke har alternativer får svært stor verdi og tiltaket med hytter og leiligheter må sies å sterkt forringe eller ødelegge flyttleia. Konsekvensen av tiltaket sammenlignet med 0a alternativet blir derfor 4-minus (kritisk negativ). Forstyrrelse og stenging av flyttleier for rein er i strid med reindriftloven.

En sammenligning med 0b alternativet er vanskelig fordi realisering av hotellområde og alpinanlegg i tillegg til vindkraftverk alene kan være nok til å svekke grunnlaget for reindrift så mye at det ikke er grunnlag for reindrift på Kvaløya sør for Eidkjosen. Å vurdere effekten av hytteområdet i tillegg til et slikt scenario er derfor en så hypotetisk problemstilling at en konklusjon i stor grad ville vært basert på spekulasjoner. Det er imidlertid klart at bygging av både hyttefelt og hotellområde på Finnheia vil gjøre at flyttleia blir enda mer problematisk å bruke, sammenlignet med at bare hotellområdet ble realisert.

Sammen med vindkraftverket og andre vedtatte planer gjør plan 1879 at grunnlaget for fortsatt samisk reindrift sør for Eidkjosen svinner hen, og forholdet til reindriftsloven og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 bør avklares. Denne konvensjonen gir beskyttelse til det materielle grunnlaget for samisk kulturutøvelse, herunder reindrift.

INNHold

REGULERINGSPLAN 1879 - ARCTIC CENTER, TROMSØ KOMMUNE	1
FORORD	1
SAMMENDRAG	2
1 INNLEDNING	4
2 UTBYGGINGSPLANENE	5
2.1 GENERELT OM UTBYGGINGEN AV ARCTIC CENTER	5
2.2 0-ALTERNATIVET	8
2.3 HELE ANLEGGET	10
2.4 UTBYGGINGSALTERNATIV 1.....	10
2.5 UTBYGGINGSALTERNATIV 2.....	11
3 MATERIAL OG METODE	12
3.1 GENERELL METODIKK	12
3.2 OVERORDNEDE MÅL OG FORHOLDET TIL LOVVERKET	12
3.3 VURDERING AV VERDI	13
3.4 TILTAKETS PÅVIRKNING	14
3.5 VURDERING AV KONSEKVENNS	16
3.6 DATAGRUNNLAG	18
3.7 PRESISERINGER AV ORD OG UTTRYKK	18
4 RESULTATER	20
4.1 GENERELL INFORMASJON OM KVALØYA REINBEITEDISTRIKT	20
4.2 NATURGITTE FORHOLD	22
4.3 ÅRSTIDSBEITER	23
4.3.1 Vårland.....	23
4.3.2 Sommerland.....	26
4.3.3 Høstland.....	26
4.3.4 Høstvinterland.....	28
4.3.5 Vinterland.....	28
4.4 FLYTTLEIER, TREKKVEIER OG ANLEGG	29
4.5 SAMLET BELASTING	29
4.5.1 Generelt om samlet belastning	29
4.5.2 Vindkraftverket på Kvittfjell/Raudfjell.....	30
4.5.3 Mulig omlegging av drifta	33
4.6 VERDIVURDERINGER FOR REINDRIFT	33
5 TILTAKETS PÅVIRKNING	34
5.1 PÅVIRKNING VED ULIKE UTBYGGINGSSCENARIER OG 0-ALTERNATIV	34
5.2 PÅVIRKNING SAMMENLIGNET MED ALTERNATIV 0A	34
5.3 PÅVIRKNING SAMMENLIGNET MED ALTERNATIV 0B	36
6 BEREGNING AV KONSEKVENNS FOR ALTERNATIV 1 OG 2	38
7 MULIGHET FOR AVBØTENDE TILTAK.....	39
8 REFERANSER.....	40
8.1 SKRIFTLIGE KILDER	40

8.2 NETTSIDER	40
8.3 MUNTlige KILDER	40

1 INNLEDNING

Følgende tekst er hentet fra veilederen Reindrift – Konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven (reindrift.no) og gir en god introduksjon til reindriftas særstilling i norsk forvaltning og de generelle utfordringene som reindrifta har per i dag:

"Reindriften har alltid vært oppfattet og akseptert som en helt spesiell samisk næring. Selv om næringen er liten i nasjonal målestokk, har den stor betydning i samisk og lokal sammenheng. Reindriften er derfor en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. Reindriften som næring har mange positive elementer i seg. Den representerer i utgangspunktet en god og fornuftig ressursutnyttelse i marginale fjell- og utmarksområder. Den bidrar til næringsmessig mangfold, og den bidrar til ivaretagelse og en utvikling av den samiske kulturen. Reindriften som næring, kultur og livsform er på mange måter unik både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Den fortjener derfor positiv oppmerksomhet og fokus på tiltak som gjør at næringen kan sikres, utvikles og styrkes.

Reindriftens største utfordring på lang sikt er å sikre reindriftens arealer. Dette er en betydelig utfordring med tanke på at reindriften er en særlig arealavhengig næring, og at inngrep og uro innenfor reinbeiteområdene har økt betydelig de siste årene. Det er en politisk målsetting å forsterke innsatsen for å få redusert dette problemet. For å lykkes med å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur er felles virkelighetsforståelse og samhandling mellom de ulike aktørene en avgjørende forutsetning. Dette krever et høyt kunnskapsnivå hos politikere, myndigheter og tiltakshavere når det gjelder de ulike sidene ved reindriften, og om endringsprosesser og årsaksforhold."

Til dette kan en legge til at samisk reindrift er basert på at en følger reinens naturlige vandringsmønster, på denne måten kan en relativt liten gruppe av utøvere håndtere en flokk med halvtamme (semi domestic) rein. Behov for drivning via traseer reinen normalt ikke vil vandre slik som topografisk uegnede bevegelsesruter eller gjennom arealer med mye trafikk av folk medfører vesentlig større behov for ressurser.

Vi vil også fremheve innledningsvis at dette er en konsekvensutredning for tradisjonell samisk reindriftsutøvelse. Utviklingen av det moderne samfunnet med dens infrastruktur og arealbruk har ført til interessekonflikter med reindrifta. For å kunne fortsette med reindrift i dagens samfunn ser en derfor ofte at reindrifta må bruke tiltak som gjeting med helikopter, transport av rein med lastebiler og at større og større deler av drifta må skje innenfor gjerder. Dette er trekk som i utgangspunktet ikke er forenlig med tradisjonell samisk reindrift og fjernt fra den samiske kulturutøvelsen som reindrifta er uløselig knyttet til. En må selvsagt påregne at også samisk reindrift utvikler seg over tid og tilpasser seg samtiden, så det er en balanse her som kan være vanskelig å få rett. Det går imidlertid et ganske klart skille mellom det som kalles «farming» der store deler av driften foregår innenfor gjerder og samisk reindrift der reinen i stor grad beveger seg fritt. Det er viktig å presisere at konsekvenser som fører til at driftsenhetene har blir tvunget over på en driftsform som i stor grad ligner farming som eneste mulighet til fortsatt drift likestilles med at fortsatt drift ikke er mulig.

2 UTBYGGINGSPLANENE

2.1 Generelt om utbyggingen av Arctic Center

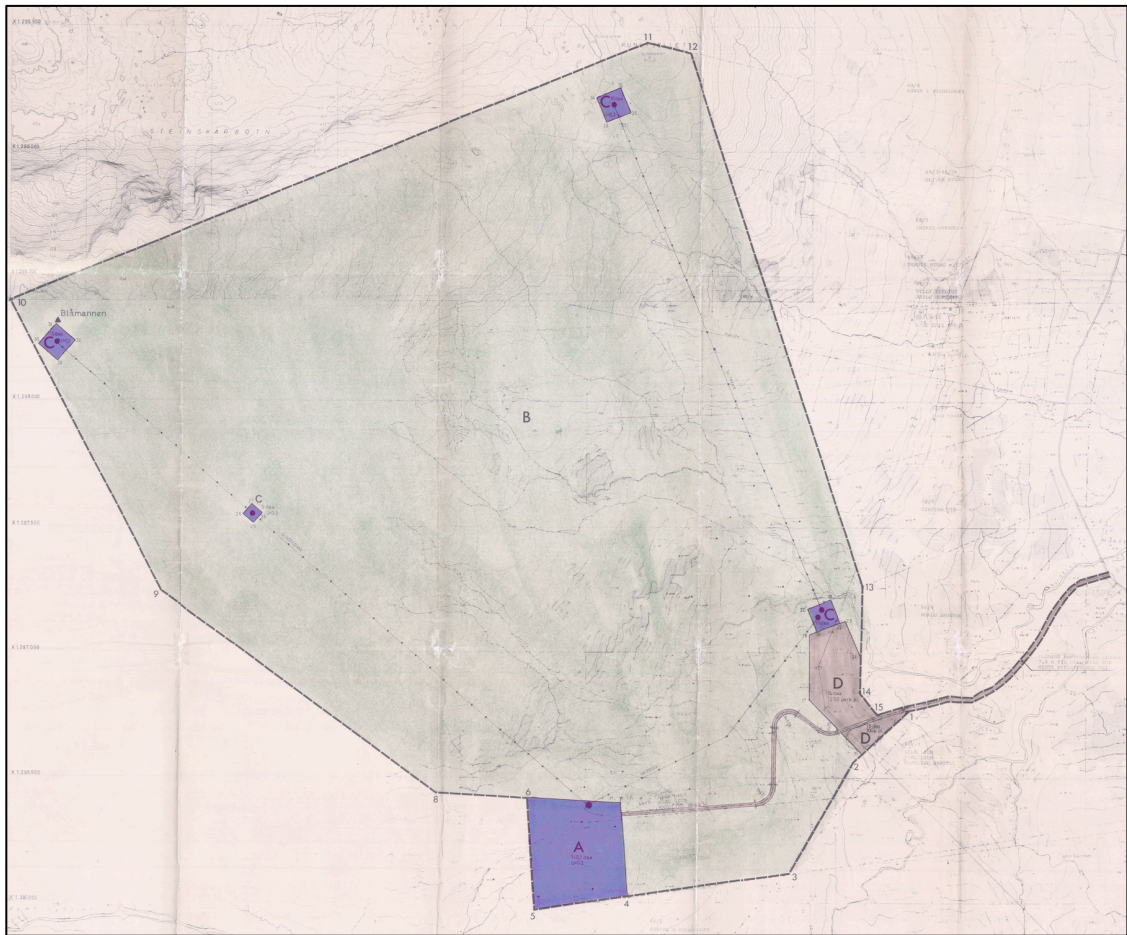
Reguleringen av området ved Lille Blåmann og Finnheia til alpinanlegg med tilliggende infrastruktur ble første gang vedtatt av Tromsø kommune i 1986 i plan 906 (Fig. 2.1). Denne planen avsatte et betydelig areal i sørøstheilinga av Lille Blåmann til friluftsbelt og traseer for alpinsport, samt et areal for hotellvirksomhet på toppen av Finnheia og noen mindre areal for bunnstasjon, heiser og toppstasjoner. Det ble også regulert inn en adkomstvei til hotellområdet. Plan 906 var imidlertid også på 1980-tallet omdiskutert, og det kom innsigelser under planprosessen fra flere hold, blant annet fra Tromsø museum, reindrifta og fylkeslandbruksstyret. Den ble derfor også behandlet på nasjonalt nivå og stadfestet av Miljøverndepartementet i 1988, som også gjorde noen endringer i planbeskrivelsen som etter det vi forstår er gjort for å imøtekomme innsigelsene og tilpasse den til interessekonflikter med blant annet reindrift, samiske kulturminner og jordbruksinteresser. Følgende endringer/presiseringer er spesielt relevant når det gjelder denne utredningen for reindrift:

«Forøvrig skal reindrift og tradisjonell landbruksdrift som beite for husdyr og skogdrift kunne foregå innenfor det område som er regulert til friluftsområde og jordloven skal fortsatt gjelde i dette område, jfr. reguleringsbestemmelsene nr. 4. Spørsmål om eventuell oppdyrking av areal til jordbruksformål i friluftsområdene forutsettes tatt opp særskilt.»

Vedrørende reindriften går det frem at så fremt denne skal opprettholdes, må det fortsatt være mulig å flytte rein igjennom området. Dette bør derfor sikres med egen flytteveg for rein enten gjennom eller forbi området. Flyttevegen kan fastsettes som eget reguleringsformål, spesialområde, hvor trace, bredden av denne og eventuelle reguleringsbestemmelser må fastlegges gjennom tilleggsregulering i samråd med reindriftsmyndighetene. Vi forutsetter at dette tas opp snarest mulig.»

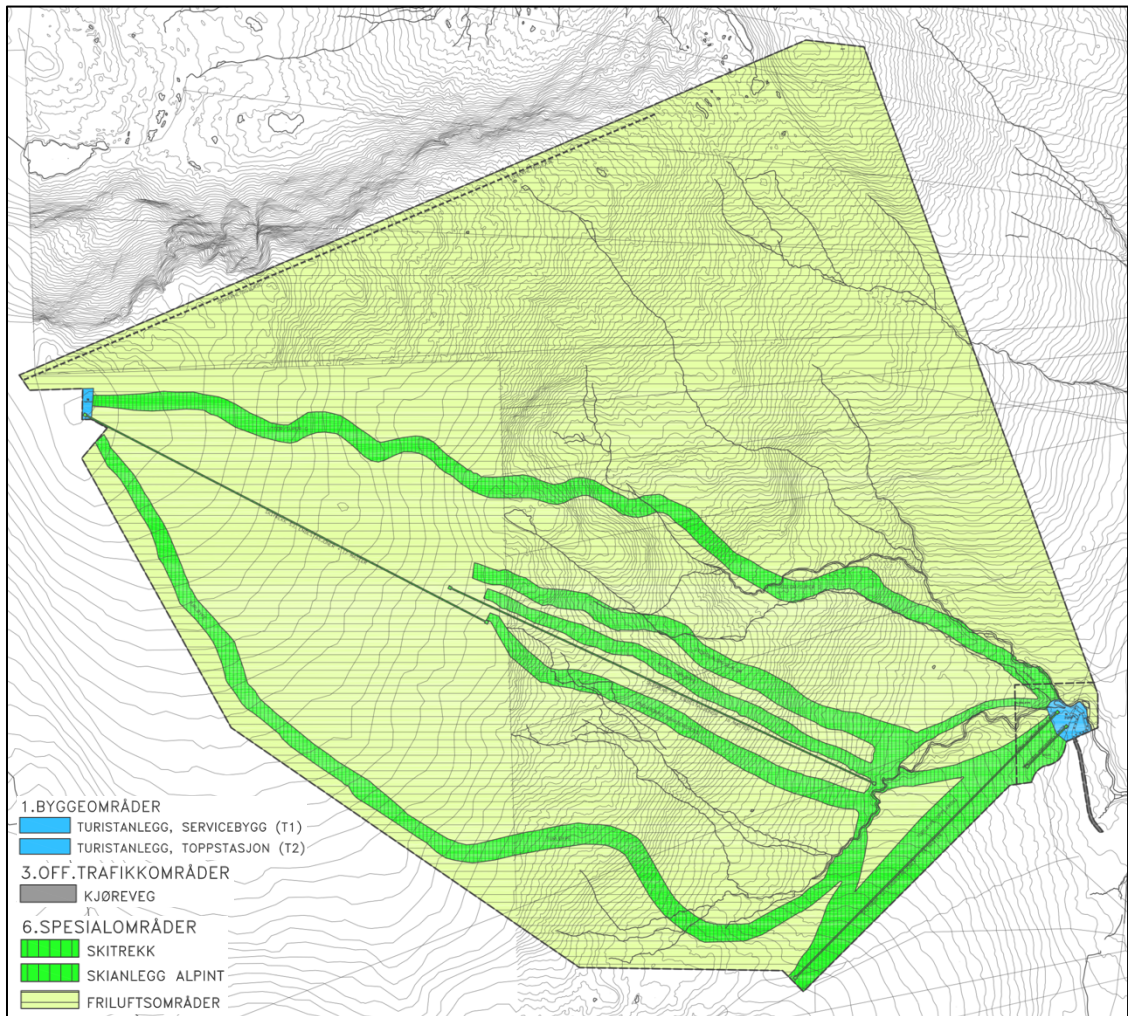
I ettertid kan en slå fast at en ikke har tatt tak i problemstillingene rundt en flyttlei for rein og forholdet til Arctic Center. Når det nå planlegges et hytte- og leilighetsområde blir problemstillingen aktualisert på nytt. Det er åpenbart at plan 1879 ikke er i tråd med Miljøverndepartementets presiseringer i plan 906 av 1988 når det gjelder hensynet som skal tas til reindrifta.

I forbindelse med at en jobbet med detaljreguleringen som munnet ut i plan 1515 (se neste side) ble det imidlertid inngått en privatrettslig avtale med Kvaløya reinbeitedistrikt om en erstatningssum på kr. 1 250 000,- for å kompensere for ulemper alpinanlegget og hotellområdet (tilsvarende plan 906 og alternativ 0b) måtte ha for reindriften. Avtalen regulerer imidlertid ikke hva midlene skal kunne brukes til. Pengene er ikke overført, men skal utbetales senest tre uker før starten av første byggetrinn som er alpinanlegget.

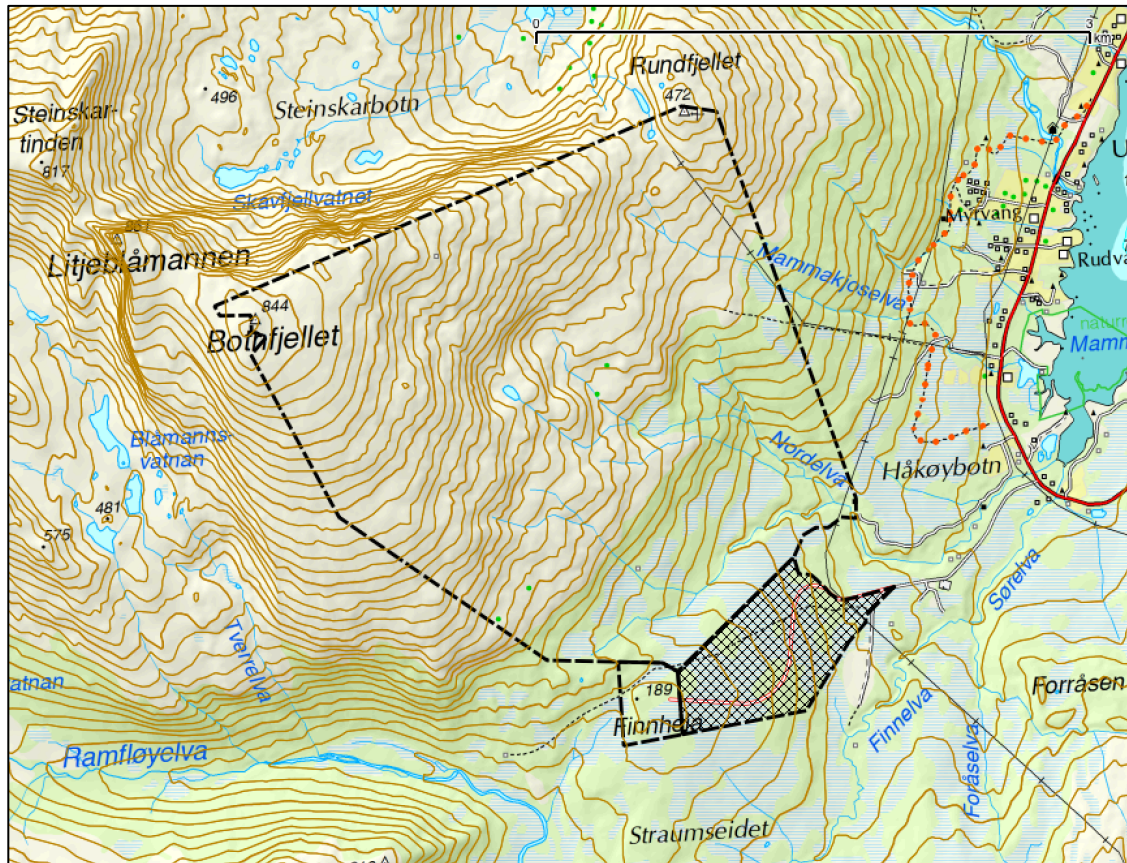
Figur 2.1 Kartet i plan 906. Planområdet omfatter sørøsthellings av Lille Blåmann, i tillegg til Finnheia og områdene nordøstover mot Nordelva. En adkomstvei til området fra Håkøybotn er også inkludert. Det blå arealet merket A er hotell- og konferanseområde. Det svakt grønne arealet merket B ble avsatt til friluftsområder som også skal kunne brukes av reindrifta og husdyr på beite.

I 2008 kom plan 1515 (Fig. 2.2) som arealmessig overlapper med plan 906 bortsett fra i de sørlige delene mellom Finnheia og nordøstover mot Nordelva på begge sider av planlagt adkomstvei. Denne planen er en detaljregulering som beskriver hvordan selve alpinanlegget skal utformes. Sørlige del av plan 1515 er nå under omregulering i plan 1875 for å endre plassering for bunnstasjon, og det er også lagt til noen nye heiser i de lavereliggende delene. Se planbeskrivelsen for plan 1875 for mer detaljer.

Figur 2.2. Plan 1515 regulerer i mer detalj hvordan selve alpinanlegget vil se ut. Sørliche deler av planen er nå i ferd med å omreguleres i plan 1875 som er under behandling.

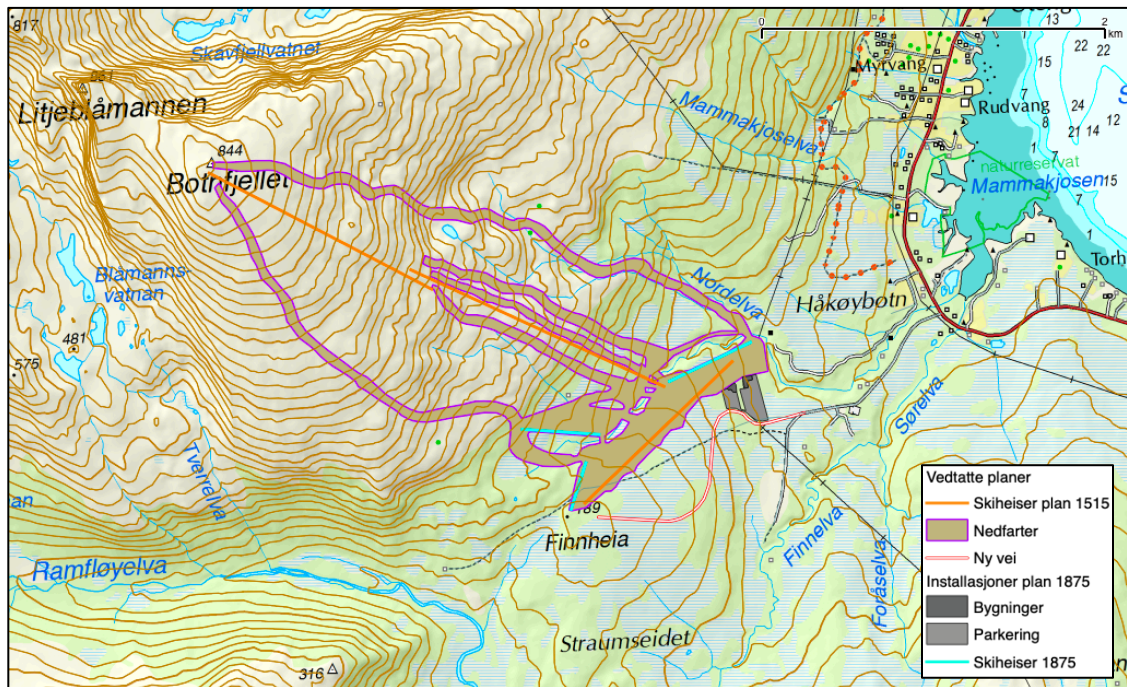
Plan 1879 (Fig. 2.3) som nå utredes overlapper også med plan 906, men ikke med plan 1515. Det er snakk om områdene nordøstover fra hotellområdet på Finnheia og videre i samme retning til Nordelva, og hensikten er å omregulere friluftsområdet i plan 906 til et hytte- og leilighetsområde. Av plan 906 gjenstår da bare hotellområdet og adkomstveien fra Håkøybotn som ikke er detaljregulert.

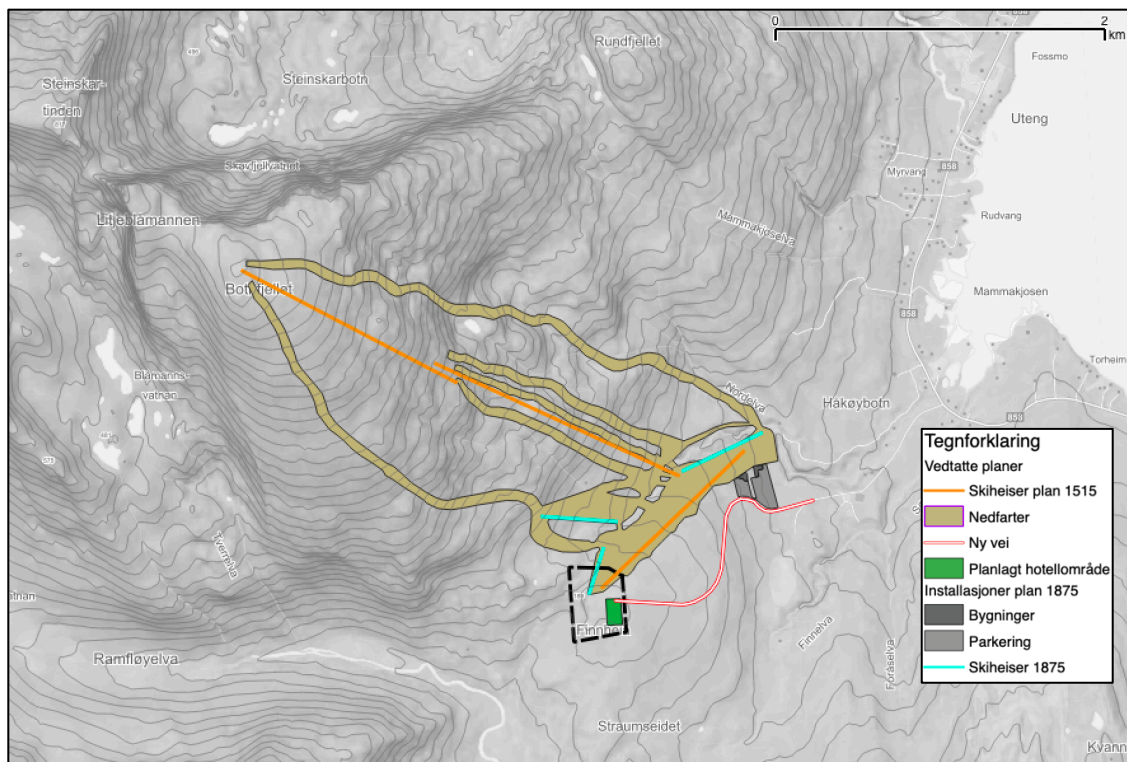
Figur 2.3. Planområdet skravert sammen med de andre planavgrensningene i området.

2.2 0-alternativet

Det er bestemt under planarbeidet at en skal sammenligne plan 1879 med to ulike 0-alternativer. Alternativ 0a (Fig 2.4) legger til grunn at plan 1515 er realisert, men uten hotellområdet som planlegges i tilknytning til hytte- og leilighetsområdet. Alternativ 0b (Fig 2.5) inkluderer hotellanlegget. I denne rapporten utredes konsekvenser av omreguleringen av arealet gitt i figur 1.3 fra friluftsområde til hytte og leilighetsområde med utgangspunkt i de to 0-alternativene.

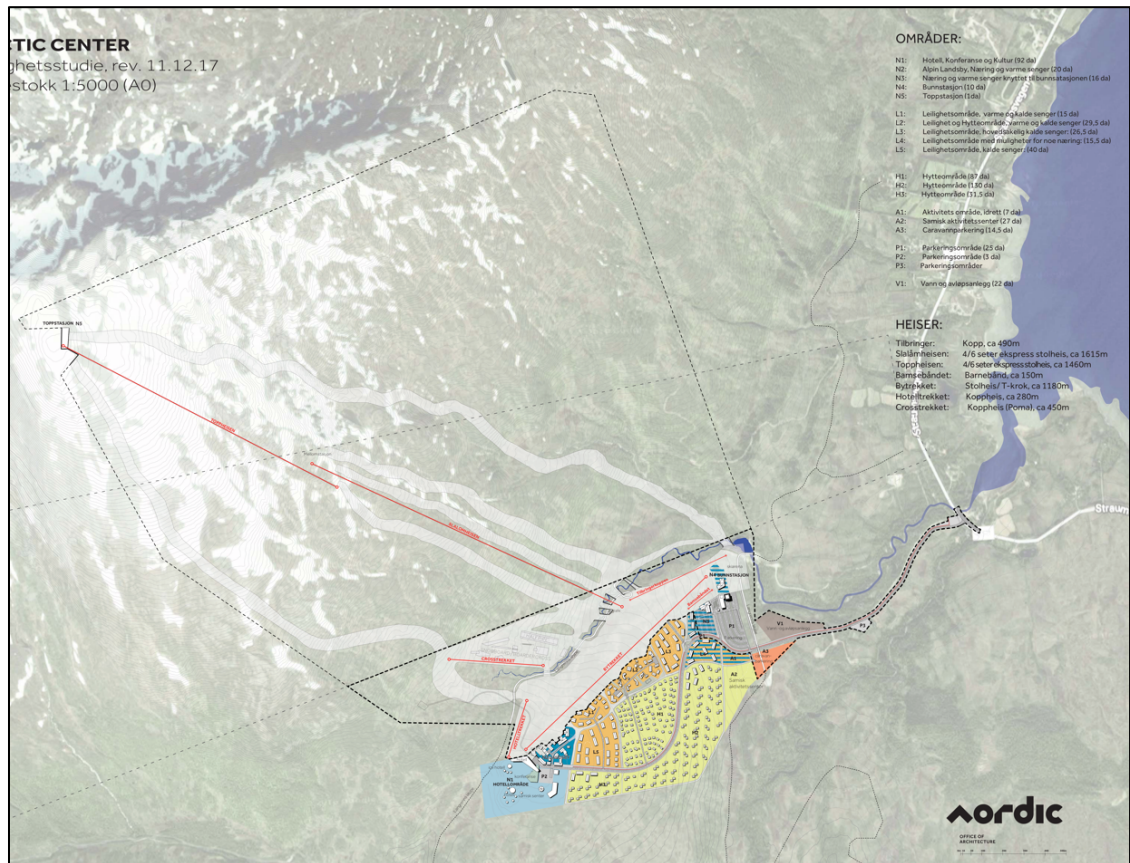
Figur 2.4. Kartillustrasjon som viser alterna tiv 0a med nedfarter og skiheiser i oransje farge samt adkomstvei til Finnheia. Til orientering er også installasjoner som planlegges i den foreløpig ikke vedtatte plan 1875 også tatt med. Dette er skiheiser med turkis farge og parkering/bygninger nær bunnområdet. Plan 1875 er ikke en del av 0-alternativet.

Figur 2.5. Kartillustrasjon som viser alternativ 0b med nedfarter og skiheiser i oransje farge samt adkomstvei til Finnheia og hotellområdet på Finnheia. Hotellområdet er foreløpig ikke detaljregulert og utformingen på kartet er vilkårlig. Til orientering er også installasjoner som planlegges i den foreløpig ikke vedtatte plan 1875 også tatt med. Dette er skiheiser med turkis farge og parkering/bygninger nær bunnområdet. Plan 1875 er ikke en del av 0-alternativet.

2.3 Hele anlegget

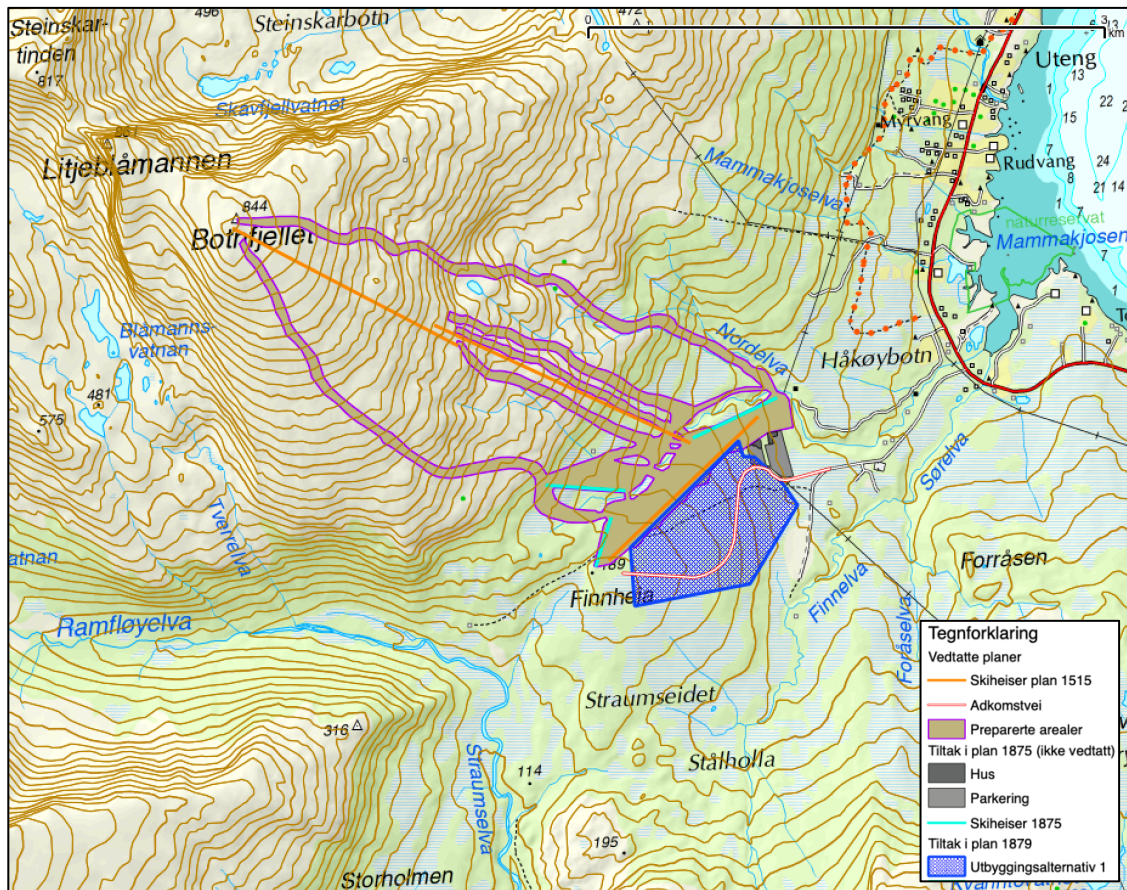
Utbyggingen av leiligheter og hytter skjer i tilknytning til andre vedtatte og kommende detaljplaner i området, se figur 2.6.

Figur 2.6. Masterplanen som viser alle utbyggingsplanene i området. Gule og oransje områder, samt områder med blå skravur er i hovedsak det som reguleres i plan 1879.

2.4 Utbyggingsalternativ 1

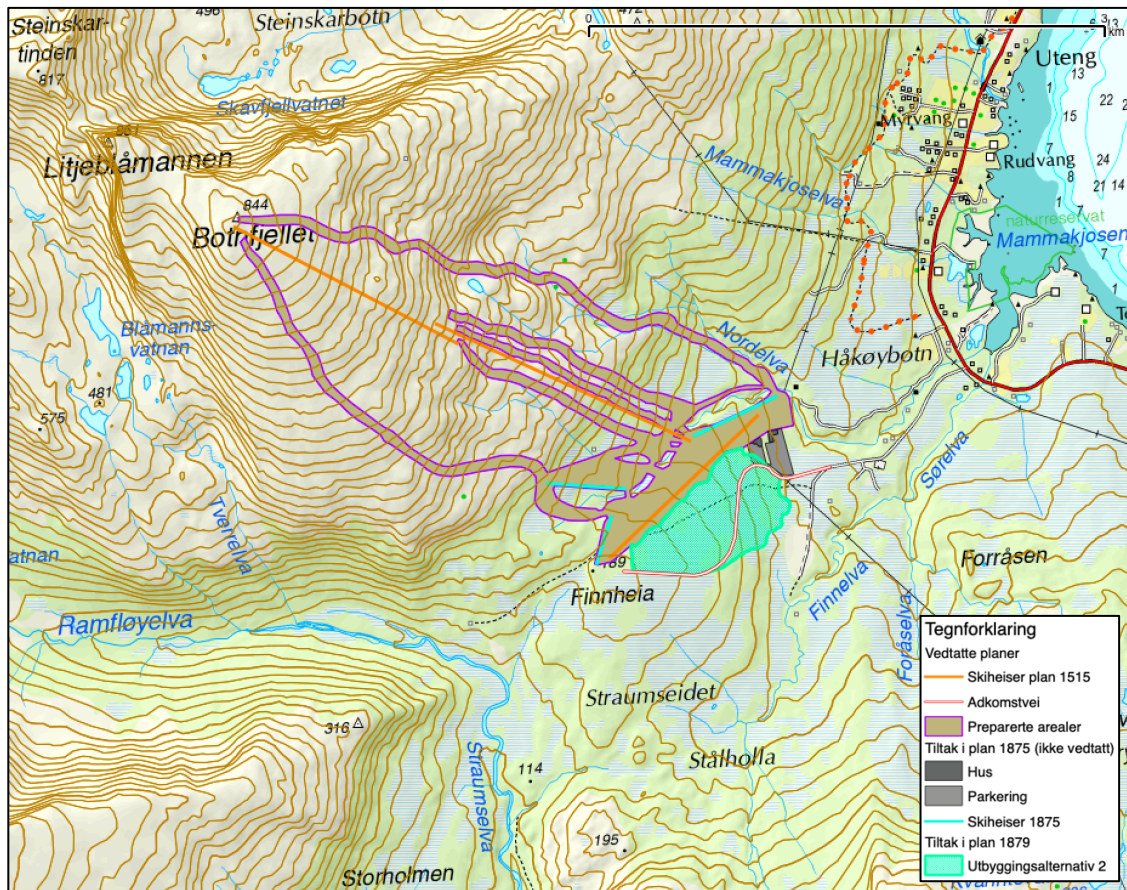
Dette alternativet er det mest omfattende og inkluderer konstruksjon av 900-1000 boenheter innenfor planområdet fordelt på hytter og leiligheter. Så mange enheter vil kreve at hele planområdet blir utnyttet (ca. 529 000 m²), og i praksis går hele arealet over fra å bli et naturområde til å bli bearbeidet mark med veier, bygninger, samt vann og avløp. En regner ikke med at noen nevneverdige arealer med naturlig grunn blir stående igjen innenfor planområdet. Figur 2.7 gir en indikasjon på utstrekningen av arealet.

Figur 2.7 Kartillustrasjon som viser utbyggingsarealet i alternativ 1, sammen med vedtatte planer og planer under utarbeidelse. Blått skravert areal (ca 529000 m²) vil bli beslaglagt av bygninger og infrastruktur.

2.5 Utbyggingsalternativ 2

Dette er et redusert alternativ som ikke omfatter bygninger og infrastruktur i hele planområdet. Det er snakk om 4-500 enheter, men berørt areal går ikke helt ut til plangrensen (Fig. 2.8). Arealbeslaget blir på ca. 359000 m² der naturlig vegetasjon og mark går over fra naturområder til bearbeidet mark.

Figur 2.8 Kartillustrasjon som viser utbyggingsarealet i alternativ 2, sammen med vedtatte planer og planer under utarbeidelse. Turkist skravert areal (ca. 329 000 m²) vil bli beslaglagt av bygninger og infrastruktur.

3 MATERIAL OG METODE

3.1 Generell metodikk

Vi har brukt både Landbruksdirektoratets veileder for konsekvensutredninger av reindrift etter plan- og bygningsloven, samt håndbok 712 «Konsekvensutredninger» fra Statens Vegvesen. Sistnevnte har kommet i revidert utgave i 2018 og har tatt inn flere sentrale tema om reindrift som tidligere manglet. Dette gjelder for eksempel samlet belastning for reinbeitedistriktet som ofte er avgjørende i utredninger av konsekvenser for reindrift. Håndbok 712 gir en veldig stringent måte å utføre konsekvensanalyser på og oppsettet for denne utredningen følger derfor denne håndboka. Selv om den er utarbeidet primært til bruk i veiprosjekter har de fleste prinsipper vid anvendelse i konsekvensutredninger generelt.

3.2 Overordnede mål og forholdet til lovverket

Følgende tekst er hentet fra Vegvesenets håndbok 712 (2018) og gir en del avklaringer når det gjelder reindriftenes beskyttelse, rettigheter og stilling i norsk nasjonalpolitikk:

«Reindriften i det samiske reinbeiteområdet utøves på grunnlag av rettigheter ervervet gjennom alderstidsbruk, og har beskyttelse i reindriftsloven og øvrige lovregler.

Reglene skal ses ut fra Grunnloven § 110 a og Norges folkerettslige forpliktelser gjennom ILO-konvensjon nr. 169 og artikkel 27 i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Meld. St. 32 (2016–2017) Reindrift – lang tradisjon – unike muligheter, gir de nyeste føringene for reindriftspolitikken.»

3.3 Vurdering av verdi

Følgende tekst er hentet fra Vegvesenets håndbok 712 angående verdivurdering av arealer knyttet til reindrift:

«Hovedkilden til informasjon for verdisetting finnes hos reindriftsforvaltningen (Fylkesmannen), hos kontaktpersoner for aktuelle reinbeitedistrikt og hos utøverne (siidaen). Det finnes gode kart over årstidsbeiter, kalvingsområder, trekklei, flyttlei med mer i reindriftskart som ligger på kartsidene (Kilden) til NIBIO. Disse kartene er ikke alltid helt oppdaterte og supplerende informasjon må derfor innhentes fra reinbeitedistriktene. Det er videre viktig å kartlegge bruken av arealene mer nøyaktig og dette gjøres ved kontakt med reinbeitedistrikt og siidaer. For vurdering av årstidsbeiter vil verdi også påvirkes av hvilken type beite som er minst tilgjengelig for utøveren (minimumsfaktor). Flytting mellom områdene skjer normalt i faste traseer og disse er derfor særlig viktig. Skillet mellom alternative og aktive flyttleier skjer ut fra lokal kunnskap og kontakt med siidaen. Noen reinbeitedistrikt har flytting med bil eller båt. I tilknytning til slik drift er det gjerne faste områder disse ankommer/forlater og det kan være viktige oppsamlingsområder og gjerdeanlegg knyttet til disse.»

Areal med verdi for reindrift vurderes og verdisettes i såkalte delområder og resultatet presenteres i et verdikart. Verdivurderingene gjøres etter følgende skala (illustrasjon hentet fra Vegvesenets håndbok 712):

Vurderingen av verdi følger kriterier listet opp i tabell 3.2

Tabell 3.2 Oversikt over hvordan verdivurderinger av delområder som er viktige for reindrift utføres. tabellen er hentet fra Vegvesenets håndbok 712.

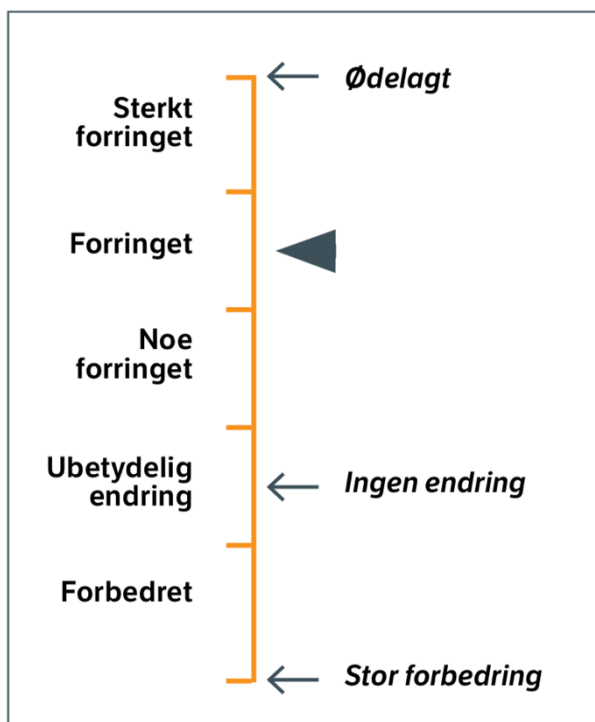
Regis- trerings- kategori	Del- kategori	Ubetyde- lig verdi	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Reindrift	Flyttlei, trekklei og anlegg		Gjerder og anlegg ikke i bruk	Mindre brukte trekkleier Mindre viktige gjerder og anlegg	Alternative flyttleier Trekkleier Gjerder og anlegg med alternativ	Aktive flyttleier Gjerder og anlegg uten alternativ
	Beiteområder og kalvingsområde			Mindre viktige beiteområder	Særlig viktige beiteområder	Kalvingsområder Beiteareal som er minimumsfaktor

Verdien av områder som brukes av reindriften skilles i årstidsbeiter og arealer/anlegg som brukes i forbindelse med flytting, merking og slakting. Årstidsbeitene sammenfaller med de arealene som brukes av reinen til beiting igjennom årstidene. Alle årstidsbeitene er i prinsippet like viktige, da ingen av dem kan unnværes. Beiteareal som er minimumsfaktor er oftest vinterbeiter og kalvingsland. Dette er også arealer som er spesielt viktige og scorer høyt på verdiskalaen.

Driftsleier der reinen drives i samlet flokk og trekkleier der reinen trekker naturlig mellom områder er også verdifulle arealer. Driftsleier står imidlertid i en særstilling og har spesiell beskyttelse i reindriften. Spesielt gjelder det slike som ikke har noen alternativ rute. Også arealer som har anlegg og gjerder som er i aktiv bruk tillegges stor verdi. De som ikke har noen alternativ lokalisering får svært stor verdi.

3.4 Tiltakets påvirkning

I dette trinnet vurderes endringene som tiltaket påfører de verdiene som er påvist i delområdene som er avgrenset. Endringene vurderes opp mot null-alternativet og langs en skala med fem trinn (Fig. 3.1).

Figur 3.1. Skala for vurdering av tiltakets påførte endring for delområdene. Figuren er hentet fra Vegvesenets håndbok 2018.

Følgende tekst er hentet fra håndbok 712 og beskriver hvordan en vurderer alvorlighetsgraden av påvirkning fra tiltak på reindrift:

«Eksempler på aktuelle påvirkninger er beslag og tap av beiteareal. Dette gjelder både fysisk, i form av støy/forstyrrelser og at beiteområder blir gjort utilgjengelige pga. skjæringer i naturlig trekklei. For vurdering av påvirkningsgrad må både arealbeslag/-tap og følgevirkninger vurderes. Det kan for eksempel være inngrep i flyttlei og anlegg.

Merk at reindrifisloven fastslår retten til fritt og uhindret å drive og forflytte rein, og at det ikke er tillatt å stenge flyttlei. Det er med andre ord ikke bare stenging av flyttlei som er forbudt, men også tiltak som kan virke forstyrrende og vanskeliggjøre flyttingen. Slike tiltak krever godkjenning etter loven og vil forsterke påvirkningsgraden. Det er viktig å vurdere sumvirkning av negativ påvirkning for driftsenheten/siidaen. For reindrif er det også særlig viktig å se nye tiltak i sammenheng med eksisterende tiltak og planlagte tiltak for å vurdere den samlede virkningen. For reindrif vil det ofte kunne være særlige negative konsekvenser i anleggsfase og disse må synliggjøres.»

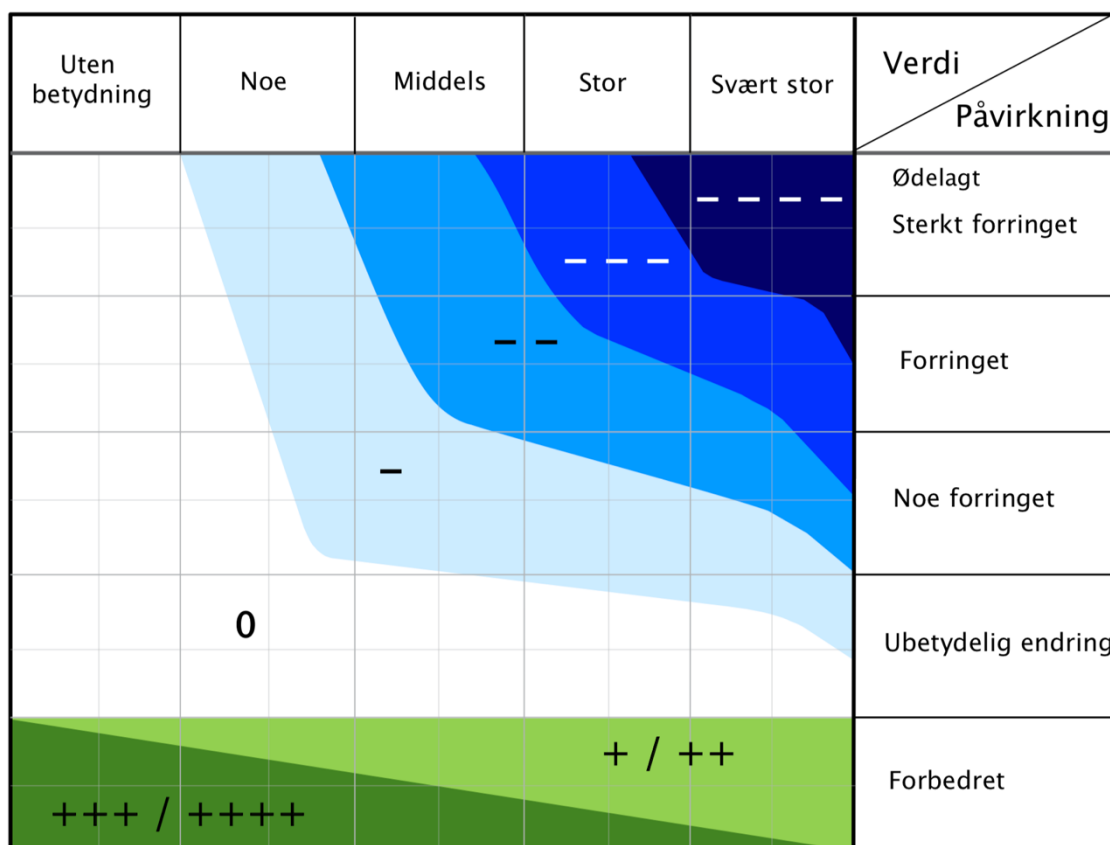
Til dette vil vi legge til at forstyrrelser og ferdsel blant kalvende simler og i brunsttiden gir spesielt negativ påvirkning. Dette er beiteområder der reinen trenger spesielt mye ro, og hvor forstyrrelser vil kunne ha en spesielt negativ innvirkning på drifta. Permanente situasjoner med økt forstyrrelse og ferdsel i slike områder vil i mange tilfeller bety at arealet er tapt som kalvingsland eller parringsland. Tabell 3.3 angir hvilken påvirkningsgrad ulike scenarier vil få.

Tabell 3.3 Veiledende regler for vurdering av påvirkningsgrad fra tiltak på naturressurser. Tabellen er hentet fra Vegvesenets håndbok 712.

Tiltakets påvirkning	Jordbruk	Reindrift	Utmark	Fiskeri	Vann	Mineralressurser
Ødelagt/sterkt forringet	Betydelig areal foreslås omdisponert. Utbyggingsforslaget berører kjerneområde for landbruk eller et stort, sammenhengende jordbruksområde slik at det i stor grad reduserer muligheten til effektiv utnyttelse av jordbruksareal.	Stenging av flyttlei. Inngrep i kalvingsområder som gjør disse ubrukelige. Inngrepet avskjærer eksisterende beiteområder for framtidig bruk.	Arealbeslag eller fragmentering som fjerner muligheten til effektiv utnyttelse av beiteområder. Fragmentering, vandringshindre eller andre effekter som fjerner mulighetene for næringsmessige utnyttelse av jakt og fiske.	Størstedelen av lokalitet blir varig beslaglagt. Lokalitetens funksjoner går tapt eller blir tilnærmet ødelagt.	Drikkevannskilde må tas ut av bruk. Akvifer forventes varig påvirket av forurensning eller vil få senket grunnvannstand / poretrykk.	Gjennomføring av planen vil hindre all utnyttelse eller begrense uttak av forekomsten med minst 75 % av utnyttbar mengde.
Forringet	Større areal foreslås omdisponert. Utbyggingsforslaget berører sammenhengende jordbruksområde av noe størrelse slik at det reduserer muligheten til effektiv utnyttelse av jordbruksareal.	Mindre inngrep i kalvingsområder som tilnærmet kan brukes som før. Betydelig arealbeslag eller tap av beite. Sperring av trekklei med få alternativer trekkmuligheter.	Arealbeslag eller fragmentering som i betydelig grad reduserer muligheten til effektiv utnyttelse av beiteområder. Fragmentering, vandringshindre eller andre effekter som i betydelig grad reduserer de mulighetene for næringsmessige utnyttelse av jakt og fiske.	Mer enn 20 % av lokalitet og funksjon går tapt.	Nærføring til tilsigsområde og/eller vannkilde som gir stor fare for påvirkning av drikkevann. Utbygging over en akvifer som gir stor fare for påvirkning.	Gjennomføring av planen vil redusere uttaket med mellom 50 - 75 % av utnyttbar mengde.
Noe forringet	Mindre omdisponering foreslås. Berører et mindre og isolert jordbruksareal.	Arealbeslag eller tap av beite i noe omfang. Sperring av trekklei med flere alternativer trekkmuligheter.	Arealbeslag eller fragmentering av beiteområder som i noen grad reduserer muligheten til effektiv utnyttelse av beiteområder. Fragmentering, vandringshindre og andre effekter som i noen grad reduserer mulighetene for næringsmessig utnyttelse av jakt og fiske.	Mindre enn 20 % av lokalitet og funksjon går tapt.	Utbygging innen 200 m til tilsigsområde eller vannkilde som kan gi fare for påvirkning. Utbygging i kanten av en større akvifer som kan gi fare for påvirkning.	Gjennomføring av planen vil redusere uttaket med mellom 25 - 50 % av utnyttbar mengde.
Ubetydelig endring	Jordbruksareal/jordressurser berøres ikke, eventuelt kun noe dyrkbar jord.	Ingen eller minimal andel av beiteområde blir berørt.		Lokalitet og funksjon blir tilnærmet uendret.		
Forbedret	Bedret arrondering. Der det ligger til rette for å slå sammen dyrka jord til større enheter etter anlegg. Forbedret tilgjengelighet.	Nye/tidligere beiteområder blir gjort mer tilgjengelig. Tidligere flyttlei og trekklei kan gjenåpnes.	Bedret arrondering av beiteområder. Reduksjon av påkjørselsrisiko for beitedyr. Bedrete forhold for utøvelse av jakt og fiske (fjerning av vandringshindre, tilretteleggings tiltak for fiskeoppgang)	Tiltaket medfører opprydding i tidligere negative tiltak, eksempelvis fjerning av fyllinger som påvirker økologiske funksjoner.	Utbyggingsalternativ som eliminerer dagens påvirkning og all belastning på eksisterende vannkilde eller større akviferer.	Gjennomføring av planen sikrer adkomst til forekomst av stor eller svært stor verdi som har forhindret uttak til nå.

3.5 Vurdering av konsekvens

Konsekvens utledes for hvert delområde ved å sammenholde verdien av området og graden av påvirkning tiltaket har. Dette gjøres ved å bruke den såkalte konsekvensvifta som nylig har blitt oppdatert i siste versjon av Vegvesenets håndbok 712. Negativ konsekvens graderes i femtrinns skala, mens positiv konsekvens har to trinn. I tillegg finnes et nøytralt nivå. Se tabell 3.4.

Figur 3.2 Konsekvensvifta som brukes til å utlede konsekvens som en funksjon av verdi av delområder og tiltakets påvirkningsgrad, figuren er hentet fra Vegvesenets håndbok 712.

Tabell 3.4 Gradering av negativ konsekvens. Det er fire negative trinn og to positive i tillegg til et nøytralt nivå. Tabellen er hentet fra Vegvesenets håndbok 712.

Skala	Konsekvensgrad	Forklaring
----	4 minus (----)	Den mest alvorlige miljøskaden som kan oppnås for delområdet. Gjelder kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
---	3 minus (---)	Alvorlig miljøskade for delområdet.
--	2 minus (--)	Betydelig miljøskade for delområdet.
-	1 minus (-)	Noe miljøskade for delområdet.
0	Ingen/ubetydelig (0)	Ubetydelig miljøskade for delområdet.
+ / ++	1 pluss (+) 2 pluss (++)	Miljøgevinst for delområdet: Noe forbedring (+), betydelig miljøforbedring (++)
+++ / +++++	3 pluss (+++) 4 pluss (++++)	Benyttes i hovedsak der delområder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.

Når en har kommet frem til konsekvens for hvert delområde ser en på dette samlet og vurderer de ulike utbyggingsalternativer opp mot hverandre og kommer frem til en konklusjon om konsekvens for hvert alternativ. Dette gjøres i henhold til kriterier gitt i tabell 3.5.

Delområder	Alt. 0	Alt. 1	Alt. 2	Alt 3
Delområde A				
Delområde B				
Delområde C				
Delområde D				
Delområde E				
Osv.				
Avveining				
Samlet vurdering ⁴⁰				
Rangering				
Forklaring til rangering				

Tabell 3.5 Kriterier for å angi konsekvens for utbyggingsalternativer.

Skala	Trinn 2: Kriterier for fastsettelse av konsekvens for hvert alternativ
Kritisk negativ konsekvens	Svært stor miljøskade for temaet, gjerne i form av store samlede virkninger. Stor andel av strekning har særlig høy konfliktgrad. Vanligvis flere delområder med konsekvensgrad 4 minus (---). Brukes unntaksvis
Svært stor negativ konsekvens	Stor miljøskade for temaet, gjerne i form av store samlede virkninger. Vanligvis har stor andel av strekningen høy konfliktgrad. Det finnes delområder med konsekvensgrad 4 minus (---), og typisk vil det være flere/mange områder med tre minus (- - -).
Stor negativ konsekvens	Flere alvorlige konfliktpunkter for temaet. Typisk vil flere delområder ha konsekvensgrad 3 minus (- - -).
Middels negativ konsekvens	Delområder med konsekvensgrad 2 minus (- -) dominerer. Høyere konsekvensgrader forekommer ikke eller er underordnede.
Noe negativ konsekvens	Liten andel av strekning med konflikter. Delområder har lave konsekvensgrader, typisk vil konsekvensgrad 1 minus (-), dominere. Høyere konsekvensgrader forekommer ikke eller er underordnede.
Ubetydelig konsekvens	Alternativet vil ikke medføre vesentlig endring fra referansesituasjonen (referansealternativet). Det er få konflikter og ingen konflikter med høye konsekvensgrader.
Positiv konsekvens	I sum er alternativet en forbedring for temaet. Delområder med positiv konsekvensgrad finnes. Kun ett eller få delområder med lave negative konsekvensgrader, og disse oppveies klart av delområder med positiv konsekvensgrad.
Stor positiv konsekvens	Stor forbedring for temaet. Mange eller særlig store/viktige delområder med positiv konsekvensgrad. Kun ett eller få delområder med lave negative konsekvensgrader, og disse oppveies klart av delområder med positiv konsekvensgrad.

3.6 Datagrunnlag

Utredningene er basert på informasjon fra reindriftskart (Kilden – kilden.nibio.no), samtaler med reindriftsansvarlig ved Fylkesmannen i Troms og driftsenheten i reinbeitedistriktet som blir berørt av utbyggingen.

3.7 Presiseringer av ord og uttrykk

I de følgende delkapitlene presenteres en del data fra reindriftskartene over de aktuelle reinbeitedistriktene. I kartfigurene forekommer avgrensninger av beiteområder, trekkveier og flyttleier i form av linjer og polygoner. Det presiseres at dette ikke er absolutte grenser, men kun gir indikasjoner på hvordan området vanligvis brukes. Når

det gjelder flyttleier er disse vanligvis betydelig bredere enn det som går frem på kartene, og årstidsbeitene er selvsagt ikke klart avgrenset. Reinens bruk av området til en hver tid avhenger av vær fra dag til dag, og mer langvarige årstidsvariasjoner som hvor lenge snødekket varer, temperatur, vindretning, insektplage og ikke minst forstyrrelser. Fra år til år kan derfor bruken variere noe. Permanente utbygginger og forstyrrelser kan gjøre at driften endres varig og gjøre at reinkartene ikke stemmer.

I forbindelse med beskrivelse av reindriftens beiteområder og driftsmetoder brukes en del ord og uttrykk som ikke nødvendigvis er kjent for alle lesere. De viktigste som brukes i denne utredningen er derfor gjengitt her (Tabell 3.6).

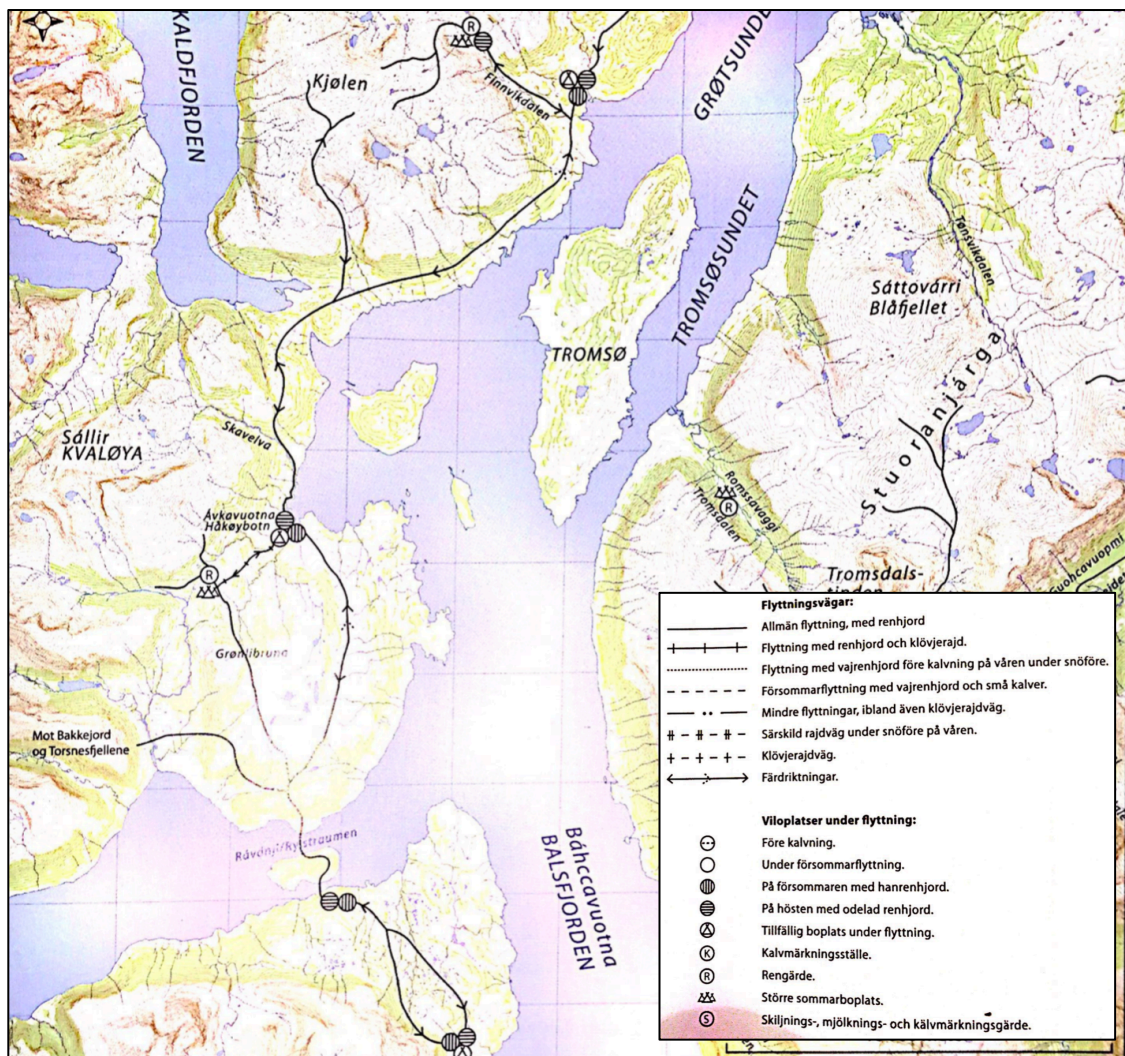
Tabell 3.6. Forklaring til ord og uttrykk i reindriften. Kilde: Reindriftnæringen i Troms.

Ord/Uttrykk	Forklaring
Vårbeite 1	Kalvingsland og tidlig vårland, de deler av vårområdet som beites tidligst og hvor hoveddelen av simleflokken oppholder seg i kalvings- og parringsperioden. Reservekalvingsland inkludert.
Vårbeite 2	Oksebeiteland og øvrig vårland, der okserein og fjorårskalver oppholder seg i kalvingstida. Hit kan også kalver med simler trekke senere på våren.
Sommerbeite 1	Høysommerland, sentrale deler som regel over skoggrensa, der reinen oppholder seg midtsommers og får dekket sine behov for beite, ro, avkjøling og minst mulig insektplage innenfor korte avstander.
Sommerbeite 2	Lavereliggende sommerland, mindre sentrale og/eller mindre intenst brukte områder.
Høstbeite 1	Parringsland, de deler av høstområdet der oksereinen samler simleflokkene til parring under brunsten.
Høstbeite 2	Tidlig høstland, partier der reinen bygger seg opp etter insektplagen og spres på leting etter sopp.
Høstvinterbeite 1	Intensivt brukte områder, som ofte pakkes til med snø og blir utilgjengelige for reinen utover vinteren.
Høstvinterbeite 2	Spredt brukte områder for samme periode som høstvinterbeite 1.
Vinterbeite 1	Senvinterland, intensivt brukte områder som normalt er mest sikre mot store snømengder og nedising på midt- og senvinteren.
Vinterbeite 2	Tidlig benyttede og ofte lavere beliggende vinterområder, som regel mindre intenst brukte.
Trekklei	Viktige naturlige trekk mellom beiteområder og forbi passasjer, der reinen trekker av seg selv, enten enkeltvis eller i flokk.
Flyttleier	En lei eller trasé i terrenget der reinen enten drives eller trekker selv mellom årstidsbeitene.
Oppsamlingsområder	Område med naturlige avgrensninger hvor reinen samles midlertidig under innsamling til flytting, kalvemerkning, skilling eller slakt,

4 RESULTATER

4.1 Generell informasjon om Kvaløya reinbeitedistrikt

Frem til for snaut 100 år siden var det hovedsakelig svenske samer som brukte Kvaløya i Troms, og da kun som vår og sommerbeiter. Utøverne fra Sverige drev flokkene sine fra vinterbeitet i området rundt Karesuando. Før en kysset grensen mot Norge ble flokken delt i to, og kun de drektige simlene ble ført via flyttleia gjennom Rostadalen, via Øvergård og Sagelvvatnet før de kom utover Malangshalvøya til Vikran. Ved Rysstraumen svømte reinen over sundet og kom i land ved Hella på Kvaløya. Noen fortsatte nordover forbi Eidkjosen til sommerboplasser i Finnvikdalen mens andre hadde sommerboplass på Finnheia, som altså ligger innenfor planområdet til Arctic Center i det arealet som er planlagt til hotell drift. Simlene kalvet raskt etter at de kom i land på Kvaløya. Kalvingen foregikk trolig både i bjørkebeltet rundt Grønlibruna, men også lenger vest på Kvittfjell og Raudfjell for de simlene som klarte å komme seg helt dit før kalvingen. Drivingen av resten av flokken mot Kvaløya startet ikke før i juni og fulgte samme rute. Simlene med kalv hadde altså en tid for seg selv i siste halvdel av mai før resten av flokken kom i juni. Se forøvrig figur 4.1.

Figur 4.1 Oversiktskart over svenske samers bruk av Kvaløya. Kilde: Könkämävuoma-samernas renflyttingar till Norge (Lars J. Walkepää 2009).

De siste gangene svenske samer kom til Kvaløya med rein var i 1920. Etter det ble Kvaløya stengt for svenske samer. Så vidt vi har klart å spore opp var det så et opphold i drift inntil Margrete Kitti kom til Kvaløya med en flokk fra Rebbenesøy rett etter 2. verdenskrig. Fra da av har Kvaløya reinbeitedistrikt kun vært et helårsdistrikt. Det var en aktiv samisk drift med gjeting og flere personer involvert frem til en gang på 1970-tallet.

Fra 1970-tallet frem til 2015 har det vært lite aktiv drift, og en rask sjekk i ressursregnskapet for reindrift viser at det kun har vært helt sporadisk og ufullstendig innmelding av driftsinformasjon fra 1990-tallet og frem til 2015 (Tabell 3.7). Et betydelig antall rein har imidlertid oppholdt seg på Kvaløya i den perioden uten nevneverdig gjeting. Dette, kombinert med en stor økning av antall mennesker som bor på Kvaløya og som bruker Kvaløya i perioden fra 1970-tallet, har ført til at mange av dyrene (spesielt okser) har blitt vant til folk og beiter i urbaniserte miljø og på innmark. Mangelen på aktiv drift må i stor grad tilskrives de personlige prioriteringene til rettighetshaverne i distriktet i denne perioden.

Tabell 3.7. Slaktetall fra de siste 11 driftsårene, basert på data fra ressursregnskapene for reindriftsnæringen de enkelte år. Tabellen viser veldig tydelig at det er sendt inn mangelfull «melding om reindrift» (MOR) fra Kvaløya reinbeitedistrikt i årene før 2015. Tallene viser også at slakteaktiviteten har vært svært lav i de samme årene. Fra 2015/2016 har det blitt levert fullstendige MOR, og slakteaktiviteten har tatt seg opp.

	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
Totalt antall dyr slaktet	-	6	18	0	2	3	2	25	55	93	70
Totalt slaktekvantum (kg)	-	-	-	0	-	-	-	-	-	2483	1783
Slakteprosent (% av vårflokk)	-	-	-	0	-	-	-	-	8	13	10
Slakteuttak per livrein (kg/dyr)	-	-	-	0	-	-	-	-	0,1	3,5	2,4
Produksjon per livrein (kg/dyr)	-	-	-	0	-	-	-	-	0,1	3,8	-0,1
Andel av slakt utført av registrert slakteribedrift (%)	-	0	78	0	-	0	0	0	9	49	77
Andel av slakt utført privat (%)	-	100	22	0	-	100	100	100	91	51	33
Andel okserein av slakt utført av registrert slakteribedrift (%)	-	-	-	0	-	-	-	-	25	22	19
Andel simlerein av slakt utført av registrert slakteribedrift (%)	-	-	-	0	-	-	-	-	0	39	15
Andel kalv av slakt utført av registrert slakteribedrift (%)	-	-	-	0	-	-	-	-	75	41	67

Fra 2015 har det imidlertid kommet inn en ny siidaandel som driver aktivt og er i ferd med å bygge opp en reinflokk sør for Eidkjosen. Situasjonen i distriktet er derfor i ferd med å endre seg radikalt etter å ha ligget relativt uutnyttet i flere tiår. Siden 2015 har det derfor igjen blitt innmeldt data om drifta i distriktet og sterkt økende antall i slakede dyr. Situasjonen per i dag er derfor at det er to driftsenheter som driver fysisk adskilt

med det naturlige skillet Eide som nesten deler Kvaløya i to. Dette området har de siste årene blitt så preget av trafikk og infrastruktur at det er lite aktuelt å drive rein i samlet flokk frem og tilbake over Eide. Grupper av urbaniserte rein som har vært på Kvaløya i mange år trekker imidlertid over området og beveger seg over hele Kvaløya.

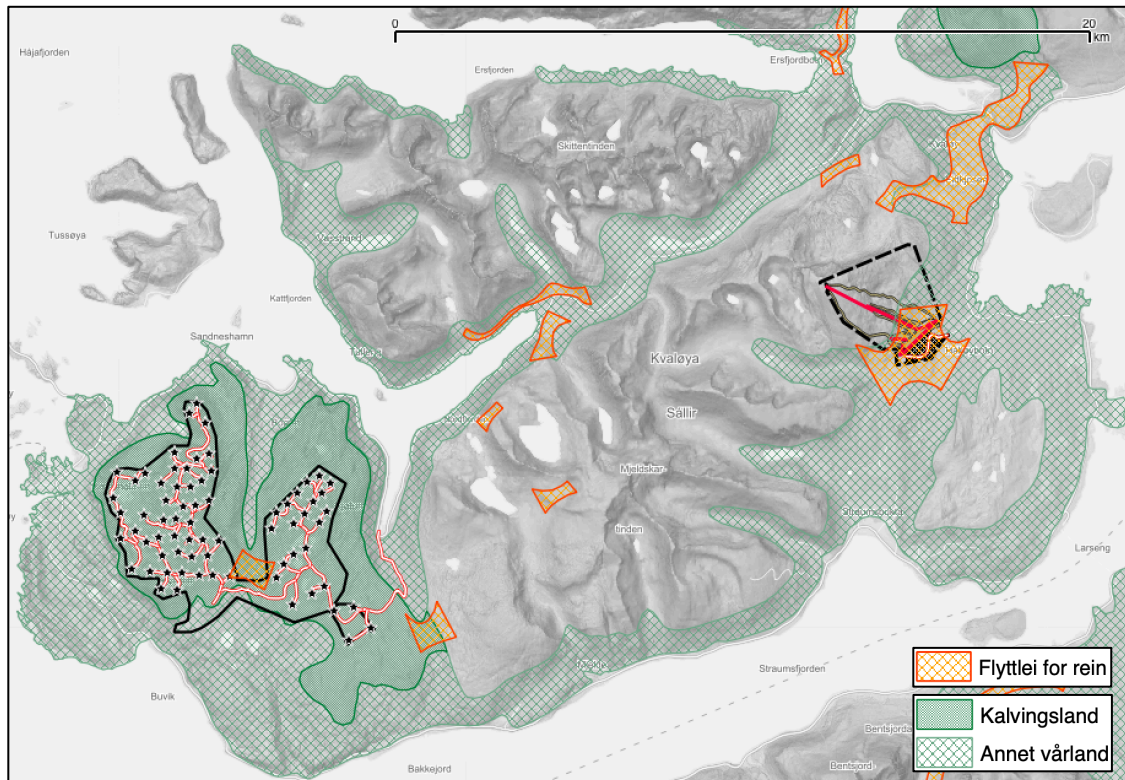
4.2 Naturgitte forhold

Generelt er det gode forhold for reindrift på Kvaløya, spesielt i barmarksperioden. Øya har mange beitebare arter som reinen nyttiggjør seg. Det relativt fuktige kystklimaet kombinert med lyse somre gjør at planteproduksjonen er høy. Flere områder i øst har også baserik berggrunn som ofte gir gunstige substrater for vegetasjon. Ytterkysten med de høye fjellene er imidlertid ganske karrige og mindre produktive.

Om sommeren trenger reinen å finne plasser hvor den kan kjøle seg ned på varme dager, såkalte luftingsområder. Slike finnes det mange av på Kvaløya i skyggefulle daler og snørike områder i høyfjellet. Til høstbeitet finnes gode brunstområder i lavfjellsområder. Vinterbeiter er en klar minimumsfaktor. Generelt er det mye snø, og krevende for reinen å grave seg ned. Noe føde kan finnes langs fjæra og på avblåste rabber i fjellet. Beitene er imidlertid ofte låst på grunn av ising. Mildt vær om høsten med snø som faller på ufrossen mark, og forekomst av regn igjennom hele vinteren er grunnen til dette. De pågående klimaendringene har forsterket tendensen med ising om vinteren. Tilleggsforing av rein er derfor oftest en nødvendighet for å kunne komme igjennom året og ha en rimelig produksjon i driftsenheten sør for Eidkjosen. Dette er en normal situasjon i flere helårsdistrikter langs kysten i Troms og Nordland med lignende klimaforhold. Klimaendringene påvirker også generelt reinens bruk av områder gjennom hele året.

4.3 Årstidsbeiter

4.3.1 Vårland

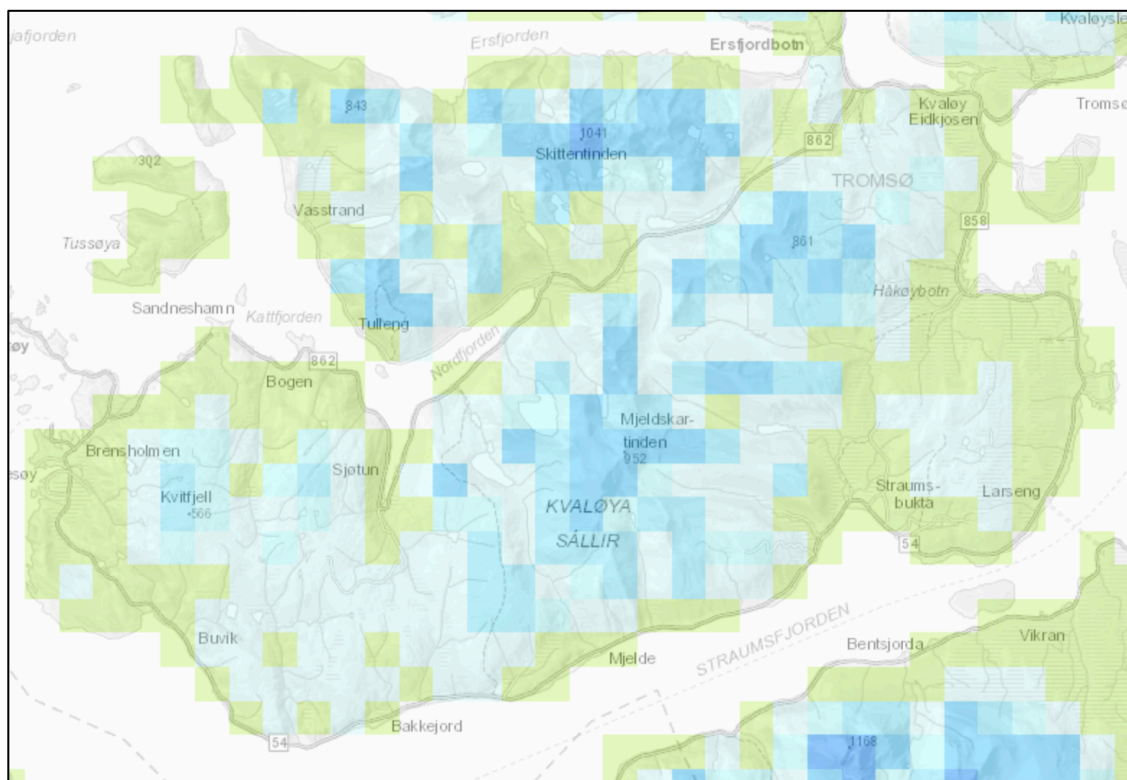
Figur 4.2 Vårland. Kalvingsarealer er markert med tett skravering, mens øvrige vårbeiter for okser og simler som ikke har kalv har åpen skravering. Kartet er ikke oppdatert til den nye situasjonen med vindkraftverket på Kvittfjell/Raudfjell, men omfanget av vindparken er indikert med grense for planområde og lokalisering av veier og turbiner. Kalvingsarealet i dette området vil sannsynligvis få sterkt redusert kvalitet på grunn av vindkraftverket. Alternativt kalvingsland kan være i myrområdene rundt Grønlibruna sør for Håkøybotn.

Om våren rundt månedskiftet mars/april føres eller trekker de drektige simlene til kalvingsområdene (vårbeite I). Dette er arealer som er tidlig snøbare i lavlandet der det kommer beitebare arter tidlig. Et godt kalvingsland er også småkupert, med gode skjul for selve kalvingen og dagene etter. At det er noe tresatt gir bedre beskyttelse for ørn. Selve kalvingen foregår i mai i denne regionen. Den drektige simla trekker da vekk fra flokken og finner et skjul for seg selv. Etter kalvingen kommer noen svært viktige dager for overlevelse av kalven der simla og kalven lærer hverandres smak og lukt og kalven preges av mora. Etter ca. to dager er kalven i stand til å følge simla. For at denne viktige prosessen skal skje er det viktig at kalvingsområdene har liten grad av forstyrrelser slik at simla ikke blir skremt vekk fra den nyfødte kalven og pregingen blir avbrutt. Kalven vil i så tilfelle ha dårligere sjanse for å overleve. Forstyrrelser i kalvingslandet vil derfor ha en veldig direkte og negativ innvirkning på produksjonen til driftsenheten.

Det beste kalvingslandet sør for Eidkjosen har vært Kvitfjell og Raudfjell. Arealet har imidlertid en stor overlapp med vindkraftverket som er under bygging i dette området. Det er ganske åpenbart at vindparken vil ha stor innvirkning på kvaliteten på kalvingslandet, og reinbeitedistriktet er i en fase der de må tilpasse seg det store vindkraftverket på Kvitfjell/Raudfjell. Et sperringsgjerde er satt opp mellom Sørfjord

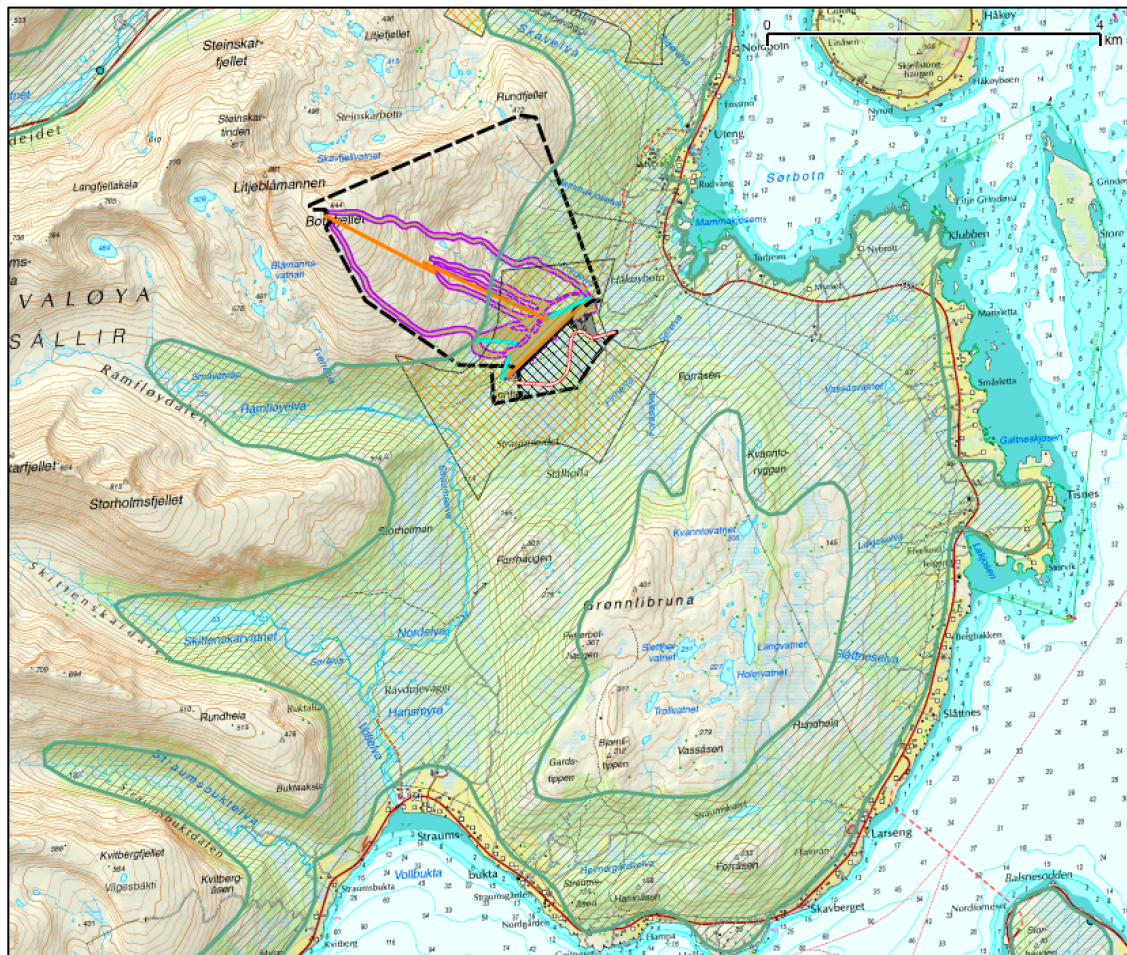
og Bakkejord for å ha muligheten til å stenge reinen ute fra vindkraftanlegget. De gjenværende områdene utenfor gjerdet er små, og forringet av veien oppover til fjellet som gir turgåere tilgang til området også i kalvingstiden. Selv om veien ikke brøytes vil den trolig smelte tidlig ut og gi turgåere tilgang til området. En vil derfor stå overfor valget mellom å forsøke å fortsette å bruke restområdene nær vindparken som kalvingsområde eller velge et annet kalvingsland. Da vindkraftanlegget er under bygging da denne utredningen skrives er det vanskelig å si hvordan reindrifta kan tilpasse seg til en driftsfase av anlegget. Det er et ganske åpent spørsmål hvorvidt det blir mulig å bruke noen arealer innenfor vindkraftanleggets planområde til kalving.

I denne situasjonen er det avgjørende å ha alternativt vårland for de drektige simlene. Det eneste arealet som har passende naturgitte forhold til kalving sør for Eidkjosen er de store myr- og myrskogsarealene rundt Grønlibruna sør for Håkøybotn og Finnheia. Dette området egner seg godt til kalving da det blir tidlig snøbart (Fig 4.3) og har noe skog og store myrarealer. Skogen gir bedre beskyttelse for kongeørn enn åpne fjellområder, noe som er en økende fordel ettersom bestandene av kongeørn tar seg opp. Arealet er svært mye brukt i skisesongen av familier og andre som ønsker et lett turterreng. Når selve kalvingen starter i månedsskiftet april-mai er imidlertid skisesongen for en stor del over og vårløsningen i full gang. Dette gjør området generelt temmelig ufremkommelig for turfolk og lite attraktivt mens kalvingen pågår frem mot slutten av mai. Det er derfor plausibelt at det ikke blir problemer generert av møter mellom turfolk og kalvende rein. I noen sesonger der snøen ligger spesielt lenge også på lavt nivå kan dette likevel bli et problem i dette området.

Figur 4.3. Snødybde data fra mai 2013 som var et relativt intermediært år for snøavsmelting. Kartet viser ganske klart hvor det fra naturens side er godt kalvingsland på Kvaløya. Kombinasjonen av relativt moderat topografi og tidlig bart finnes kun rundt Grønlibruna og rundt Kvitfjell/Raudfjell. Kilde: senorge.no.

Av arealene på Kvaløya sør for Eidkjosen som kan brukes til kalving er det altså kun de gjenværende små restområdene utenfor sperregjerdet på Raudfjell/Sandhaugen samt arealene rundt Grønlibruna sør for Håkøybotn som er aktuelle. Begge arealene har potensielle problemer for kalvingen, men arealene ved Grønlibruna er vesentlig større.

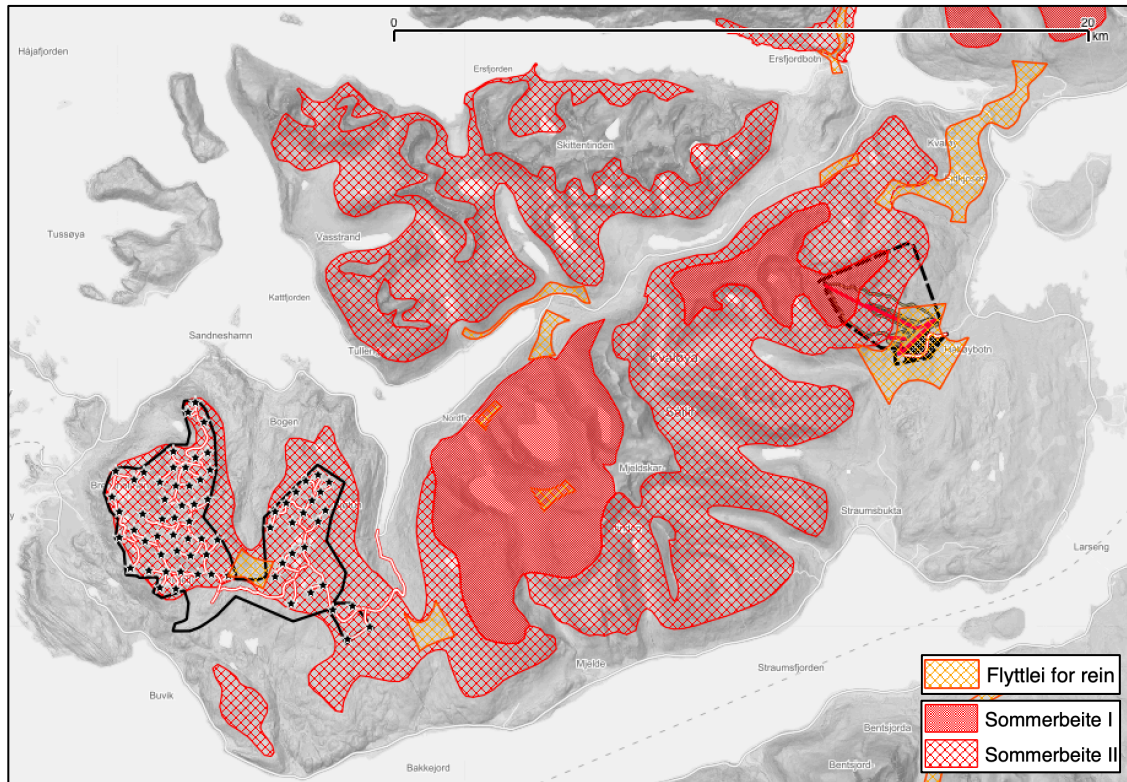

Figur 4.4 Området rundt Grønlibruna og Finnheia er indikert som vårbeite II i dagens reinkart (grønn diagonal skravur). Med utviklingen i vårbeitene på Kvittfjell/Raudfjell (Fig. 4.1) er det imidlertid aktuelt å bruke dette området også til kalving. Det er mye turskigåere i området i mars/april, men rundt kalvingstida i mai er det full vårløsning og arealene er lite tilgjengelige. Spesielt gjelder det de myrlendte arealene som finnes i stort omfang og egner seg godt til kalving.

Når det gjelder annet vårland (vårbeite II) som brukes av okserein og andre dyr uten kalv så er det også tidlig bare områder i lavlandet som er aktuelt. Områdene rundt Grønlibruna og dalene nord for Straumsbukta har vært det beste vårbeitet frem til nå. Hvis en skulle ta i bruk områdene rundt Grønlibruna som kalvingsområde på grunn av situasjonen med vindkraftverket så må en finne et annet areal til vårbeite II. Forstyrrelser av disse dyrene som fører til unnvikelse er imidlertid ikke så alvorlig som for de kalvende simlene. En kan derfor bruke vårland som i større grad brukes av mennesker som vårbeite II.

4.3.2 Sommerland

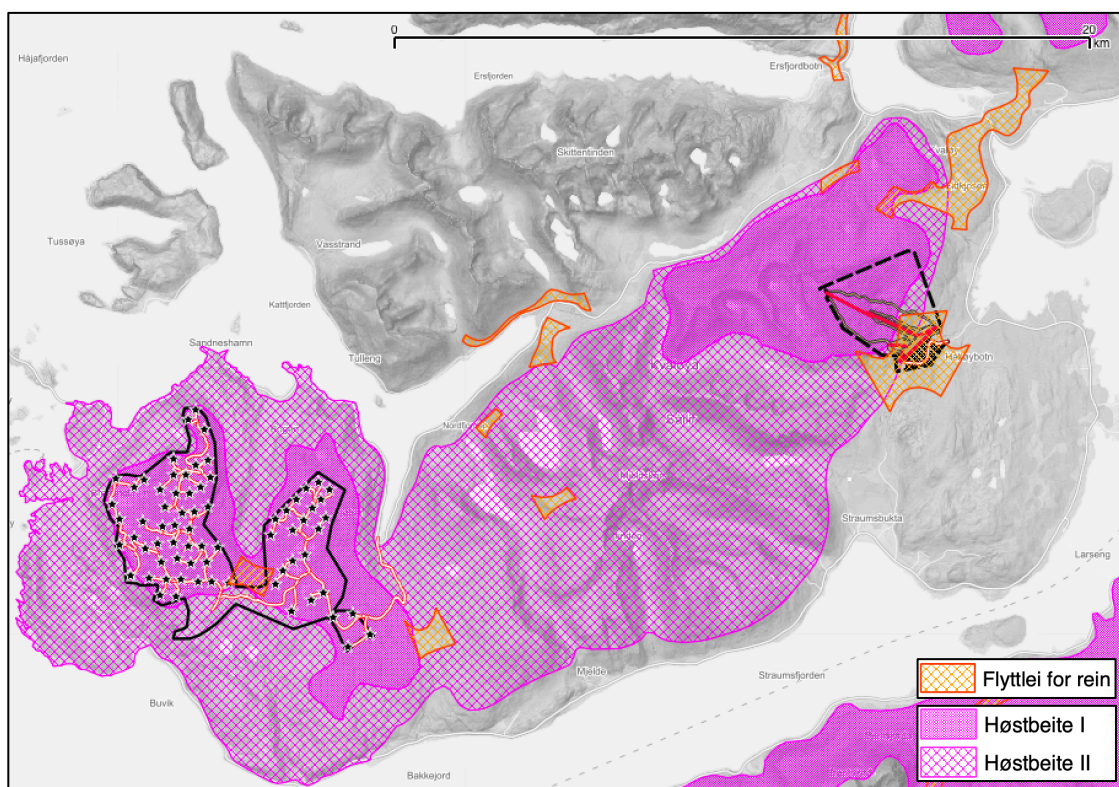
Om sommeren brukes høyfjellsområder sentralt på sørlige Kvaløya samt nord for Kattfjordeidet. Reinen trekker naturlig til disse områdene fra kalvingsbeitene og annet vårland.

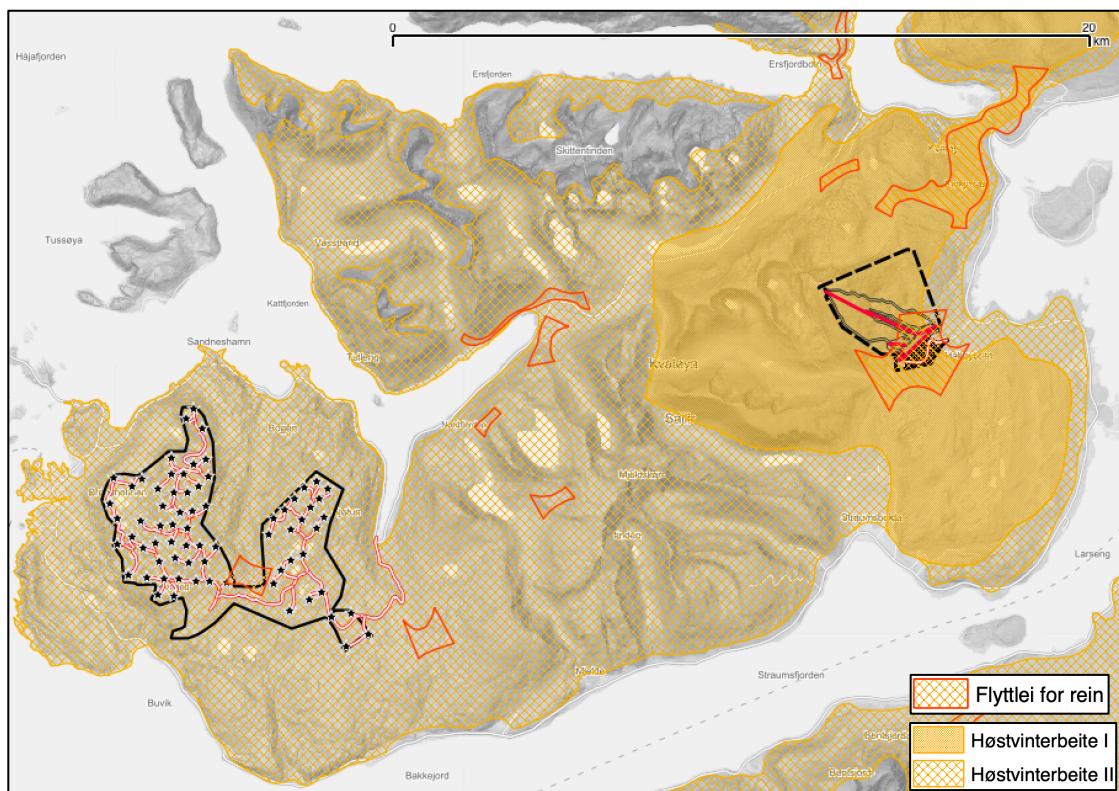
Figur 4.5 Sommerbeitene på sørlige del av Kvaløya er typisk i høyfjellet og skyggefulle fjelldaler med snø der reinen har tilgang på luftingsområder. Lille Blåmann og fjellene rundt Mjeldskaret er spesielt viktige.

4.3.3 Høstland

Høsten er parringstid, og parringslandet sammenfaller i stor grad med kalvingslandet, på sørlig deler av Kvaløya og omfatter Kvittfjell/Raudfjell, men også fjellområdene rundt Lille Blåmann. Ellers bruker reinen store deler av høyfjellet sør for Eidkjosen for parringen.

Figur 4.6 Høstbeiter på sørlige deler av Kvaløya. Parringsland er indikert med tett skravering.

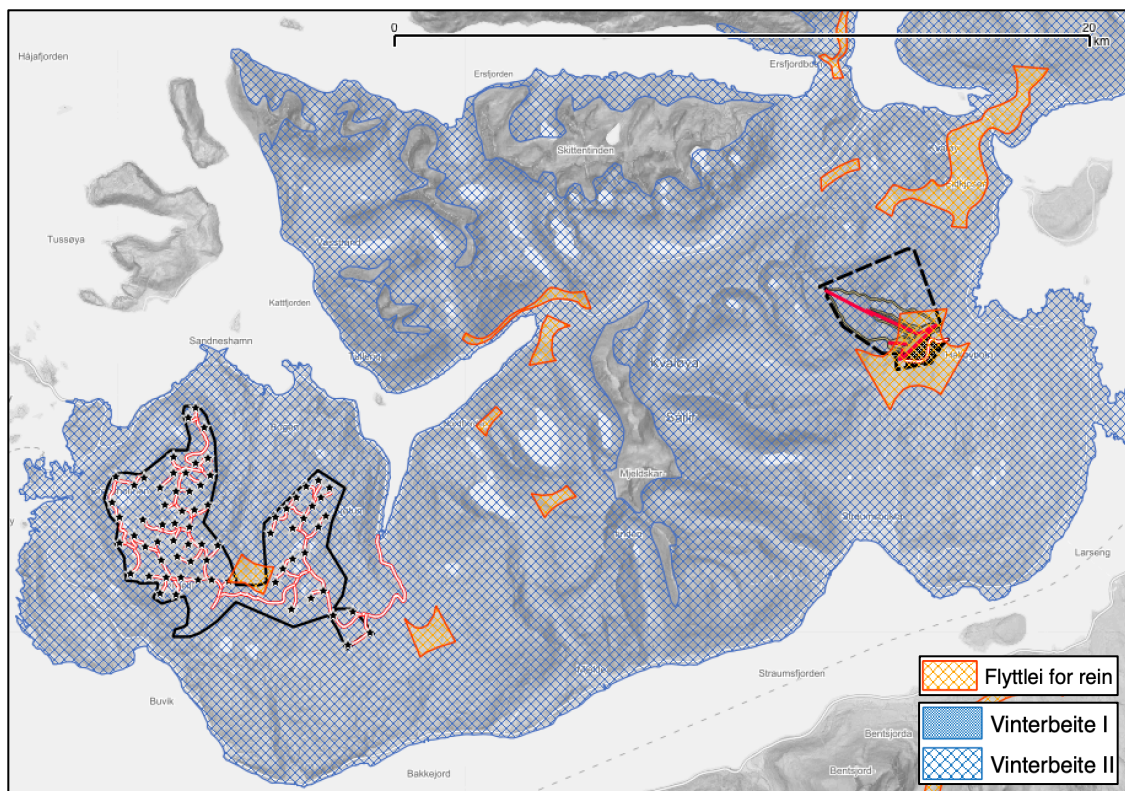
Figur 4.7 Høstvinterbeiter, de viktigste områdene er rundt Lille Blåmann, Finnheia og Grønlibruna.

4.3.4 Høst vinterland

Etter parringen spres reinen ut for å utnytte lavlandsbeiter før snøen kommer og begraver vegetasjonen. Disse høst vinterbeitene (Fig. 4.7) er svært viktige for at reinen skal bygge seg opp for vintersesongen som er preget av matmangel og mye energibruk for å komme ned til vegetasjonen under snøen. De viktigste høst vinterbeitene er rundt Lille Blåmann, Finnheia og Grønnlibruna.

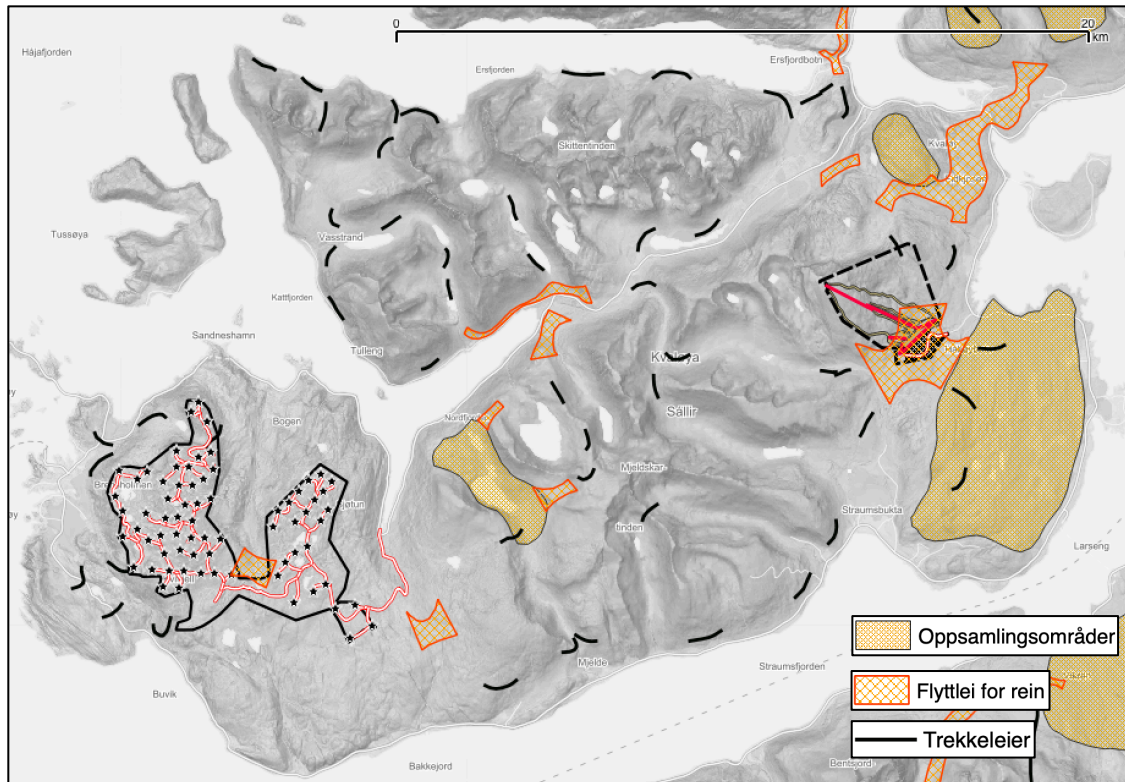
4.3.5 Vinterland

Om vinteren låses imidlertid ofte beitene av ising, men i prinsippet brukes potensielt hele sørlige Kvaløya om vinteren. Rabber i høyfjellet kan ha lett tilgjengelig vegetasjon fordi de er avblåst, og det kan også være lite snø nær sjøen, særlig ut mot ytterkysten. Årlige variasjoner er svært avgjørende for hvor reinen kan finne noe å beite på om vinteren. Ofte er det imidlertid nødvendig med tilleggsforing.

Figur 4.8 Vinterbeiter på sørlige Kvaløya dekker i praksis hele arealet bortsett fra rasfarlige høyfjellsområder. Reinen bruker de områdene som måtte være tilgjengelig, men beitene blir ofte låst av ising, og vinterforing er nødvendig.

4.4 Flyttleier, trekkveier og anlegg

Figur 4.9 Oversikt over trekkleier, flyttleier og oppsamlingsområder på sørlige Kvaløya. Det er viktige flyttleier ut til kalvingsområdene. Slik som situasjonen er må en også bruke flyttleier for å få reinen tilbake mot arealer den kan tilleggsfores om vinteren.

På sørlige Kvaløya er det flere driftsleier. Noen brukes for å drive simlene ut til kalvingsområdene i mars/april, mens andre brukes til å drive mindre flokker tilbake fra høst vinterbeitene til områder de kan fores om vinteren. Driftsleier har særskilt beskyttelse i reindriftsloven og er svært viktige for reindrifta. Trekkleier brukes i prinsippet hele året, men noen spesielt viktige trekkleier brukes av simlene med kalv når de beveger seg mot høyden etter hvert som det blir grønt i fjellet.

Ved Finnheia der hytteområdet planlegges ligger det en flyttlei og en trekklei, og hele området ved Grønlibruna er et samlende område.

4.5 Samlet belastning

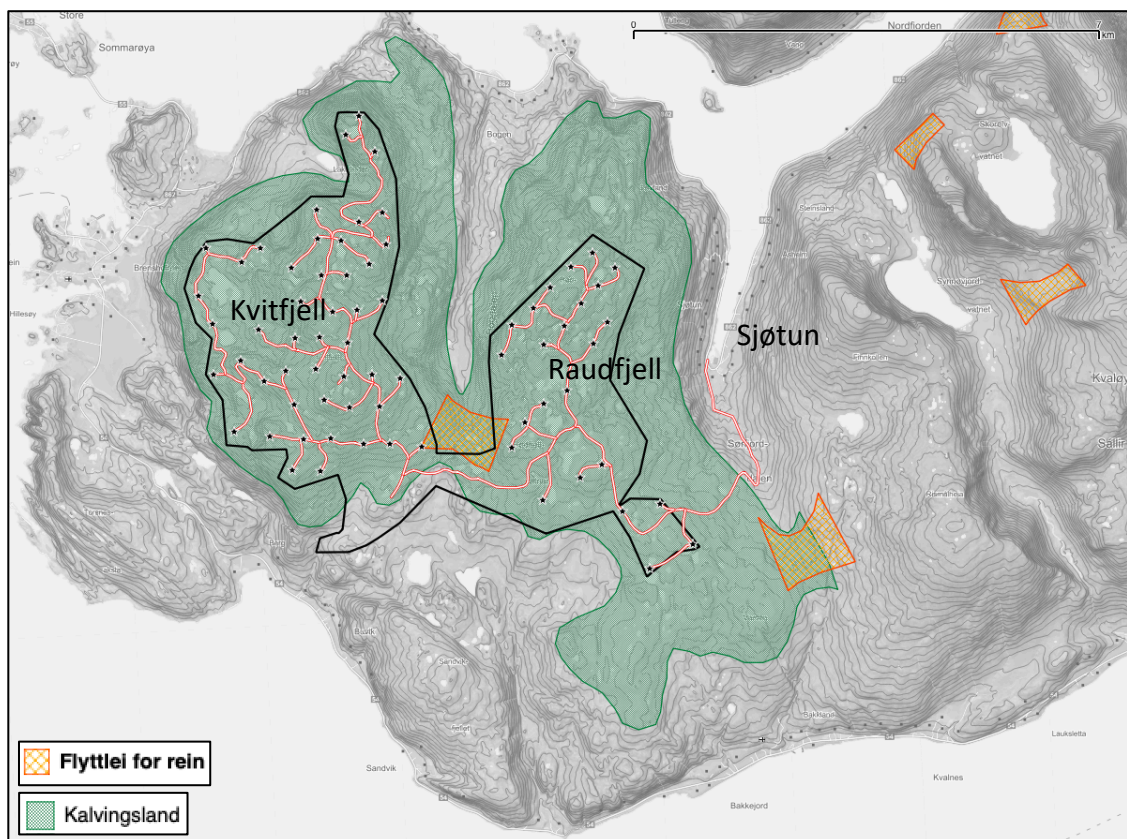
4.5.1 Generelt om samlet belastning

Den store konkurransen om areal fra andre interesser og ikke minst økt grad av forstyrrelser er en generell utfordring for reindriftsnæringa. Spesielt er økt adgang og trafikk til beiteområder der reinen trenger mye ro, slik som parringsland og kalvingsland, en vanlig problemstilling. Tilsvarende utfordringer er knyttet til arealer som brukes til drivning og samling. Prosessen foregår ofte sakte og i små trinn, men over flere tiår kan en likevel se at generell utbygging av boliger, veier og infrastruktur har hatt en betydelig negativ effekt på mulighetene for å drive reindrift.

Enkelttiltak kan imidlertid også ha stor effekt. Dette kan være kraftutbygginger (både vannkraft og vindkraft) med tilhørende anleggsveinett, gruvedrift, nye veiprosjekter, hyttefelt og andre tiltak som på et eller annet vis medfører at en får en signifikant økning av antall personer som kommer inn i et område som er viktig for reindriften.

Samlet belastning fra gradvis utbygging og enkelttiltak er imidlertid ulikt fordelt, og enkelte reinbeitedistrikter har fått sine tilgjengelige beitearealer og nøkkelområder innskrenket enn andre. Kvaløya reinbeitedistrikt har de siste 40-50 år blitt betydelig berørt av at Tromsø by har vokst kraftig og en rekke arealer på Kvaløya har blitt benyttet til boligformål. I tillegg har infrastrukturen blitt kraftig oppdatert med bedre veier, bussholdeplasser og annet, spesielt gjelder dette strekket fra noe nord for Sandnessundbrua og sørover til Eidkjosen. Naturområdene på Kvaløya har fått stor betydning som rekreasjonsområde for Tromsøs befolkning, og særlig området rundt Kjølén er svært trafikkert. Om vinteren er også fjellområdene rundt Kattfjordeidet og Håkøybotn veldig mye brukt.

4.5.2 Vindkraftverket på Kvittfjell/Raudfjell

Figur 4.10 Kart som i større detalj viser overlappen mellom kalvingslandet (vårbeite I, grønn skravering) på Kvittfjell/Raudfjell og vindkraftverket (svart linje, og turbiner avmerket som svarte stjerner) i samme området. Kalvingslandet blir visuelt og støymessig sterkt preget av vindturbinene. Adkomstveiene til turbinene skjærer også igjennom kalvingslandet og øker i stor grad tilgjengeligheten for allmenn ferdsel. Det er høyst sannsynlig større risiko for at simlene blir forstyrret de første dagene etter kalvingen. I hvilken grad hele området unnvikes av simler som skal kalve i vindkraftverkets driftsfase er usikkert.

På Kvittfjell og Raudfjell er det gitt konsesjon for å bygge 68 turbiner og flere titalls kilometer anleggsvei i fjellet, og anlegget er nå under bygging. Det planlegges også fire turbiner på Sandhaugen i tilknytning til turbinene på Raudfjell. På anleggsveinettet vil

det bli enkelt å komme seg langt inn i områder det tidligere var relativt lite folk. Selv om veiene i utgangspunktet er stengt for allmenn motorisert ferdsel vil det bli mulig å sykle å gå på veiene. I tillegg kommer effekten av selve turbinene. Vindkraftanleggene inkludert anleggsveiene berører i stor grad områdene som reindriften først og fremst bruker til kalving Fig. 4.10. Negative effekter av vindturbiner på reinens beitebruk er omdiskutert. En samling av studier fra vindkraftanlegg og kraftlinjer i Norge (VindRein og VindKraft) har studert unnvikelse i forbindelse med tilstedeværelse av vindturbiner og kraftledninger. Studiene har imidlertid en bred tilnærming og har studert både okser, simler og kalver og flere ulike anlegg. De klarte ikke å påvise at rein har en klar unnvikelsesprosent i driftsfasen av anleggene. På grunn av den brede tilnærmingen har studiet en del begrensninger, noe som gjør at en må være svært forsiktig med å generalisere resultatene. Lokal topografi og type beiteland vindkraftanlegget er bygget i er for eksempel faktorer som med stor sannsynlighet spiller inn.

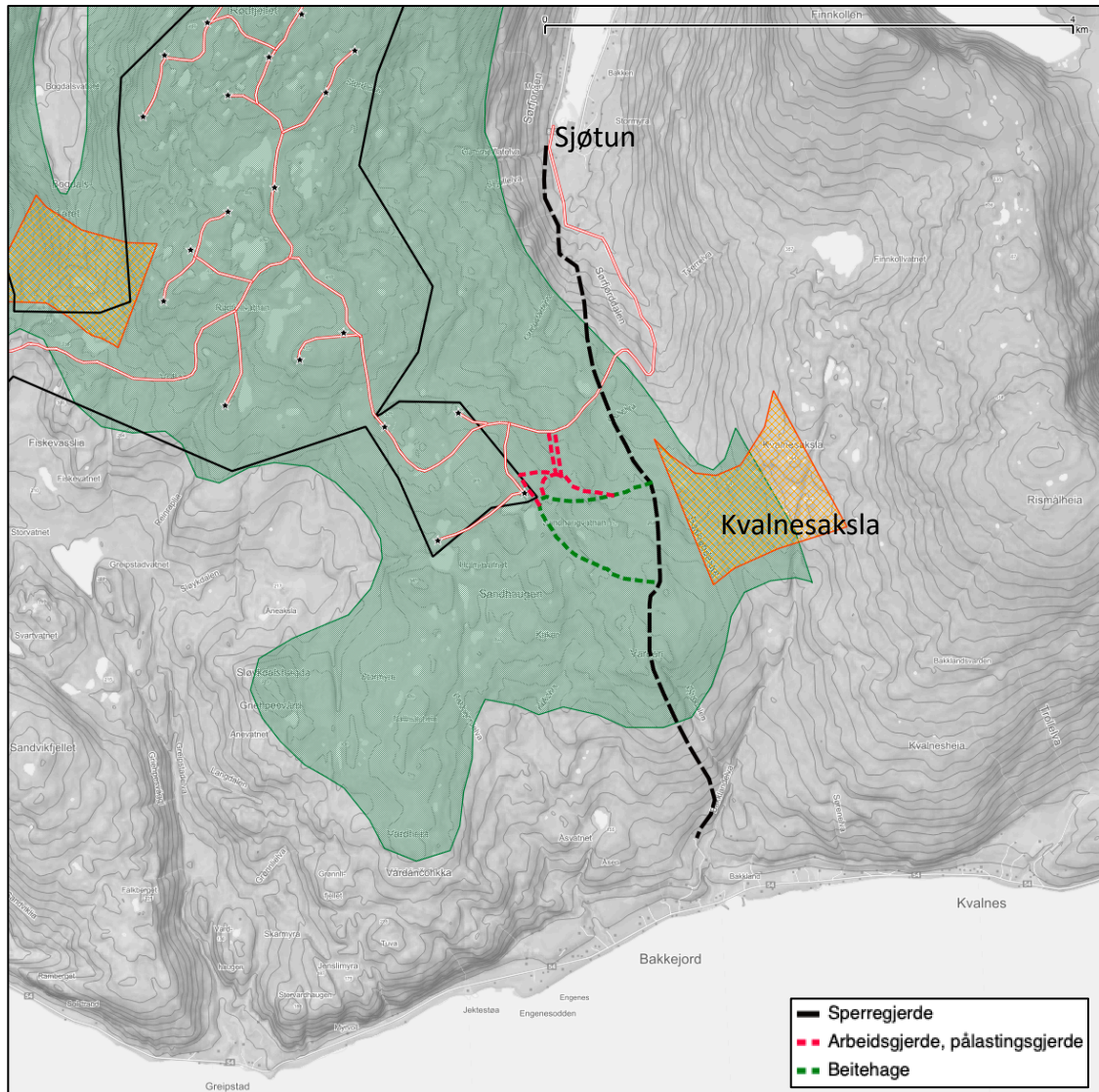
En helt ny og grundig oppbygd studie fra Sverige har imidlertid gått mer spesifikt til verks. De har studert bevegelsene til drektige simler før, under og etter bygging av et vindkraftanlegg, noe som må anses å være veldig relevant for problemstillingen på Kvittfjell/Raudfjell. De konkluderer med at simlene klart unnviker vindturbinene når de skal velge sted for selve kalvingen. De påviser også at simlene i stor grad bruker beitearealer der vindturbinene er ute av syne bak topografi. Slike arealer fikk hele 79% økning i beitebruk fra simlene hele 5 km unna etter at vindparken var kom i driftsfase. Simlene hadde også stor grad av unnvikelse fra vindturbinene, faktisk ble det påvist større grad av unnvikelse i driftsfasen enn i anleggsfasen. Dette tyder på at den konstante lyden og bevegelsen fra vindturbinene i stor grad forstyrrer simlene, og at simler med kalv kan reagere temmelig ulikt sammenlignet med annen rein.

Alle studier viser også at økt tilstedeværelse av mennesker vil ha stor innvirkning. Anleggsfasen har derfor stor negativ innvirkning, og effekten av økt tilgjengelighet for allmennheten på permanente anleggsveier (selv om de er stengt med bom) er betydelig negativ. Reindriftsutøvere hevder også at flokkstrukturen og til reinen blir brutt ned av forstyrrelser og fysiske installasjoner. At reinen får mer individuelle og gruppevis reaksjonsmønstre og trekkruter gjør at flokken blir klart vanskeligere å samle og drive. Dette får selvsagt økonomiske konsekvenser for utøverne som må bruke mer ressurser på samling og driving. Foreløpig er det ingen forskningsprosjekter som har forsøkt å belyse dette forholdet etter det vi kjenner til.

I forbindelse med utbyggingen av vindkraftverkene er Kvaløya reinbeitedistrikt tilkjent erstatning. Pengene er øremerket avbøtende tiltak for å dempe negative effekter. I forbindelse med MTA-plan er utbygger av vindkraftanlegget pålagt å realisere disse avbøtende tiltakene Midlene er allerede brukt til å sette opp et sperregjerde fra Sørfjord til Bakkejord, slik at det blir mulig å stenge reinen ute fra vindkraftverksområdet. For å få samlet reinflokken i gjerdet for kalvemerking og annet arbeid kunne siidaen før vindkraftutbyggingen samle flokken på Raudfjell for deretter å flytte flokken inn i arbeidsgjerdet. Siden Raudfjell ligger inne i vindkraftanlegget vest for sperregjerdet har siidaen måttet oppføre denne beitehagen som forbinder arbeidsgjerdet på Sandhaugen og sperregjerdet sammen.

Dette gjerdet kan også i ytterste konsekvens brukes til kalving i enkelte år der det oppstår situasjoner der en ikke har bedre alternativer. Kalving innenfor gjerder er imidlertid en lite ønskelig situasjon. Det er svært unaturlig for reinen og fjernt fra samisk reindriftsutøvelse.

Gjerdene som er satt opp kompenserer ikke på noe vis for tapt beiteareal, men kan lette situasjonen og gjøre at reinflokken blir enklere å håndtere selv om vindkraftverket bygges. Økt bruk av sperregjerder og beitehager gjør imidlertid at en beveger seg vekk fra det som er tradisjonell samisk reindrift der en i størst mulig grad lar reinen bruke de arealene den naturlig trekker til.

Figur 4.9 Oversikt over gjerder som er bygget som avbøtende tiltak for å lette situasjonen nå som vindkraftverket bygges. Først og fremst er det bygget et sperregjerde mellom Sjøtun i nord og Bakkejord i sør. Dette gjør at reinen kan sperres ute fra hele arealet vest for gjerdet hvis det skulle vise seg hensiktsmessig. I tilknytning til sperregjerdet er det laget en beitehage på omlag 45 mål for å kunne avbøte at det ikke finnes naturlig samlende områder utenfor sperregjerdet. Beitehagen ligger i tilknytning til flyttleia på Kvalnesaksla. Det er også laget arbeidsgjerder og pålastingsgjerde.

4.5.3 *Mulig omlegging av drifta*

Driftsenheten sør for Eidkjosen har fått innskrenket og forringet sitt kalvingsareal i såpass alvorlig grad at det er naturlig å tenke at omlegging av drifta kan være aktuelt med bruk av alternative kalvingsområder. Området som da peker seg klart ut er vårlandet i lavlandet rundt Grønlibruna slik som beskrevet under kapittel 4.3.1.

4.6 Verdivurderinger for reindrift

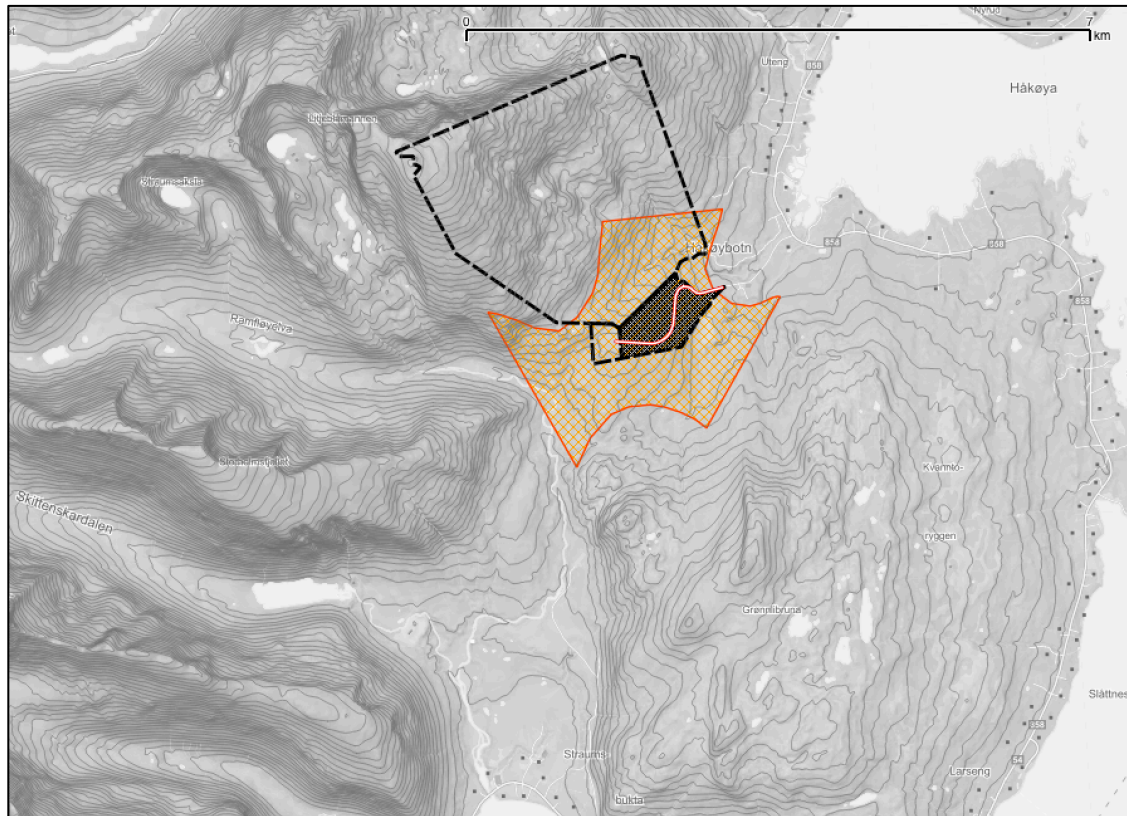
Det vises til kapittel 3.3 for retningslinjer om hvordan verdien av influensområdet skal vurderes.

Planområdet overlapper med flyttlei for å drive rein til og fra området øst for Ramfløyelva og sør for Håkøybotn. Fjellet Grønlibruna ligger sentralt i dette området.

Dette myrlendte lavfjellsområdet som ligger delvis under og delvis over skoggrensa er viktig for reindrifta. Først og fremst er det viktige høst vinterbeiter som reinen bruker etter brunstperioden. Siden det ligger lavt kommer ikke snøen så tidlig her og reinen kan utnytte den mer næringsrike karplantevegetasjonen helt til snøen legger seg også i lavlandet i dette området. Siden en må ta høyde for en omlegging av drifta vil det også være aktuelt å bruke disse arealene som kalvingsområder for driftsenheten sør for Eidkjosen.

Leia brukes for å drive rein som har trukket naturlig ut til Grønlibrunaområdet om høsten tilbake til vinterbeiter. Avhengig av sesongens utvikling og hvor problematisk det er med låste beiter brukes driftsleia i perioden oktober til januar. Dette vil variere fra år til år. Ved bruk av myrområdene rundt Grønlibruna til kalving drives simlene til disse områdene via Finnheia i mars/april.

Området rundt Finnheia er også en naturlig trekklei, rein kan trekke ut hit om høsten for å utnytte de siste beitene før snøen kommer. Ved bruk av området til kalving vil simlene med kalver naturlig trekke oppover i Lille Blåmann i juni når det blir tilgjengelig føde på høyere nivå. Flyttleia og trekkleiene har ingen alternativ trasé. Verdien vurderes derfor i henhold til metodikken til å være «Svært stor».

Figur 4.10 Kartfigur som viser overlap mellom driftslei for reindrift (oransje skravering) og planområdet (svart skravering). Planområdet for hele Arctic Center er vist med stiplede linje.

5 TILTAKETS PÅVIRKNING

5.1 Påvirkning ved ulike utbyggingsscenarier og 0-alternativ

Vi vurderer det slik at det ikke er nevneverdig forskjell på påvirkningen av de to ulike utbyggingalternativene. De to 0-alternativene vil imidlertid utgjøre en forskjell.

5.2 Påvirkning sammenlignet med alternativ 0a

Det vises til kapittel 3.4 for retningslinjer om hvordan påvirkningsgrad skal vurderes.

I denne situasjonen sammenlignes en utbygging av hyttefeltet (alternativ 1 og 2) med et realisert alpinanlegg tilsvarende det som er angitt i plan 1515 uten hotellområdet. Vi legger også til grunn at vindkraftverket på Kvittfjell/Raudfjell er realisert og at kalvingslandet i det området er kraftig forringet. Det er foreløpig usikkert hvordan de drektige simlene kan tilpasse seg med kalving innenfor vindkraftområdet, men vi anser det som sannsynlig at det kan bli lite vellykket og at området rundt Grønlibruna blir aktuelt å ta i bruk som kalvingsland. Dette støttes av forskning på området (Skarin m fl 2018). Uansett bør en ta utgangspunkt i et slikt scenario som et «føre var prinsipp».

Vi anser det slik at et alpinanlegg er såpass kontrollerbart at det vil være mulig å organisere det slik at en kan rydde området for folk på en gitt dag slik at drivning av rein gjennom området blir mulig. Under en situasjon der alternativ 0a er realisert vurderer vi det slik at flyttleia over Finnheia vil kan regnes som åpen. Den vil med litt

organisering også være mulig å bruke i sesongen da anlegget normalt er åpent. I deler av året der anlegget er stengt kan en relativt enkelt legge til rette for at rein kan trekke igjennom området, selv om det vil være noe negativt for reindriften at heisene bygges og at det vil være aktivitet i anlegget i forbindelse med vedlikehold og lignende.

En realisering av hytteområdet vil si at det kun er igjen en kanal med ca 800 meters bredde med naturområder mellom Ramfløyelva og hytteområdet. Det presiseres da at det legges til grunn at hotellområdet ikke vil bli bygget. Den naturlige drivningsruta går over toppen av Finnheia (reinen trekker/flykter naturlig mot høyere terreng). En kan likevel i teorien se for seg at en kan presse rein igjennom denne lavereliggende kanalen hvis en setter opp sperregjerder og ledegjerder, samt innfører kraftige reguleringer på aktiviteten i og rundt hytteområdet når reinen skal drives forbi. En slik ordning vil imidlertid være tungvinn og gi svært liten fleksibilitet for reindriftsutøverne. Flytting kan kun foregå hvis det planlegges lang tid i forveien og vil være avhengig av et velvillig Arctic Center som hver gang må legge til rette for at flytting kan skje og ta forhåndsregler i den forbindelse. Det vil derfor i liten grad være mulig å tilpasse drivningstidspunktet til værforhold og uforutsette hendelser som ofte oppstår i en liten reindriftsenhet med små ressurser. En har heller ingen garanti for at Arctic Center vil være positiv til slik tilrettelegging i fremtiden selv om dagens eiere er positive. I praksis vurderer vi det derfor slik at flyttleia blir sterkt forringet og at reindriften vil regne den som et så problematisk alternativ at den neppe vil bli forsøkt brukt nevneverdig i fremtiden. Det er også verd å merke seg at eventuelle forsøk på å bruke driftsleia etter en realisering av hytteområdet vil kreve en betydelig tilgang på reingjetere. Det fordrer en ressursbruk som neppe er realistisk å forestille seg i tradisjonell samisk reindrift i den skalaen det er snakk om i dette distriktet.

Det er også en psykososial faktor som bør trekkes frem i denne sammenheng. Driftsenheten som i første rekke blir berørt består av få personer, i praksis vil det være en familiegruppe. For en slik liten gruppe er det svært belastende å måtte tilpasse seg og stå imot det store generelle presset på arealer og hinder i trekk og drivningsleier. Det vil etter hvert bli svært problematisk å drive tradisjonell reindrift på Kvaløya etter en realisering av både vindkraftanlegget og Arctic Center. Hvis en skal forsøke fortsatt drift måtte en i stor grad tilpasse driftsformen til forstyrrelser og hindre med gjerdeanlegg og tiltak. På den måten svekkes tilhørigheten til samisk kultur og driftsform og vil driften vil nødvendigvis bære betydelig preg av farming. En vil også avhenge av tilskudd og hjelp til gjerdeanlegg og transport av rein. Det er ganske åpenbart at dette samlet sett er et så utilbørlig press at en sannsynligvis vil miste motivasjonen i relativt nær fremtid. Kvaløya reinbeitedistrikt vil også være lite attraktivt for fremtidige generasjoner av samiske reindriftsutøvere som potensielt kunne videreført driften på Kvaløya.

Vi konkluderer derfor med at hytte og leilighetsanlegget som planlegges i plan 1879 sterkt vil bidra til at forholdene for reindrift på Kvaløya sør for Eidkjosen vil komme over grensen til at videre drift ikke er mulig. Dette skjer først og fremst gjennom at flyttleia over Finnheia blir så forringet av forstyrrelser og installasjoner at den neppe vil være aktuell å bruke og i kombinasjon med etablering av vindkraftanlegget.

Påvirkningsgraden må derfor i henhold til metodikken vurderes til ødelagt/sterkt forringet. Denne vurderingen blir også såpass streng fordi tiltak som medfører

forstyrrelser og forringelser av driftsleier for reindriften er i strid med reindriftsloven. Driftsleia blir svært vanskelig å bruke og reindriften er i stor grad avskåret fra å bruke arealene rundt Grønlibruna som kalvingsområde og høst vinterbeite (dagens bruk). Noe urbanisert rein vil likevel kunne trekke igjennom området.

Vi konkluderer derfor med at hytte og leilighetsanlegget ved Arctic Center, sammen med det samlede presset på areal, gjør forholdene så vanskelige for en driftsenhet sør for Eidkjosen at driften med stor sannsynligvis vil opphøre relativt raskt hvis tiltaket realiseres.

5.3 Påvirkning sammenlignet med alternativ 0b

I denne situasjonen sammenligner en utbygging av hyttefeltet (alternativ 1 og 2) med et realisert alpinanlegg tilsvarende det som er angitt i plan 1515 i tillegg til at det også er bygget et hotellanlegg på toppen av Finnheia jamfør områdereguleringen i plan 906. I tillegg legges til grunn som et «føre var prinsipp» at vindkraftverket på Kvittfjell/Raudfjell er i driftsfase og at kalvingslandet i det området er kraftig forringet (se omtale i kapittel 4.5.2 og første avsnitt kapittel 5.2).

Hotellanlegget vil gjøre at driftsleia må anses som forringet eller sterkt forringet i utgangspunktet, og vil være lite aktuell å bruke. Beitet rundt Grønlibruna vil derfor også være vanskelig tilgjengelig. Driftsenheten sør for Eidkjosen kan derfor i stor grad være fortrenget fra de to aktuelle kalvingområdene innenfor arealet de har til rådighet. Grønlibrunaområdet som høst vinterbeite vil også være vanskelig. Sett i sammen med samlet belastning og da særlig utbygging av vindkraftanleggene på Kvittfjell/Raudfjell så vil situasjonen for samisk reindrift på Kvaløya være såpass alvorlig at en trolig balanserer på terskelen til at fortsatt drift ikke er mulig. Det vises til argumentasjonen i kapittel 5.2 i denne forbindelse.

Påvirkningsgraden av at en realiserer hytteanlegget i tillegg til dette 0-alternativet er en temmelig hypotetisk vurdering som vi i utgangspunktet ikke ønsker å innlate oss på. Vi skisserer her to scenarier som utdyper hvor usikkert dette er:

Scenarie 1. Kalving innenfor vindkraftverket går overraskende bra, og en kan se for seg en driftsform som ligner på den som har vært etablert siden 2015 bortsett fra at Grønlibrunaområdet ikke brukes mye fordi hotellområde og alpinbakke er realisert og vanskeliggjør passasjen. Hytteområdet vil øke sengekapasiteten betydelig i området, og gjøre at trafikken generelt i terrenget rundt Finnheia øker proporsjonalt. Det vil derfor bli enda vanskeligere å drive rein tilbake til foringsområdene fra Grønlibruna om høsten/vinteren, og bruk av området som kalvingsområde blir ytterligere forvansket.

Scenarie 2. Kalving innenfor vindkraftverket er såpass mislykket at driften ikke kan fortsette uten et alternativt kalvingsområde. Ingen slike områder er tilgjengelige fordi det allerede er et hotellområde på Finnheia som gjør at flyttleia er sterkt forringet. En realisering av allerede vedtatte planer vil derfor alene gjøre at samisk reindrift ikke er mulig. At en realiserer hytteområdet i tillegg vil derfor ikke gjøre noen forskjell for reindriften.

Det presiseres på det aller sterkeste at disse scenariene på ingen måte er et forsøk på å konkludere, og de fremsettes kun for å anskueliggjøre hvor hypotetisk denne vurderingen er på det nåværende tidspunkt. Vi kan likevel kommentere at en realisering av hyttefelt i tillegg til hotellanlegget vil forringe driftsleia ytterligere og jamfør argumentasjonen i kapittel 5.2 vil den måtte anses som så forringet at den er uaktuell for årlig bruk i en situasjon der både hotellområde og hyttefelt er realisert.

6 BEREGNING AV KONSEKVENNS FOR ALTERNATIV 1 OG 2

Det vises til kapittel 3.5 for en veiledning av hvordan konsekvensvurderingene utføres.

Det er ingen nevneverdig forskjell på utbyggingsalternativene når det gjelder konsekvens. Siden påvirkningen sammenlignet med alternativ 0b er såpass hypotetisk at det ikke er beregnet en påvirkningsgrad utledes konsekvens kun sammenlignet med alternativ 0a.

Tabell 4.5 Konsekvens for delområder med utgangspunkt i alternativ 0a. Det er kun ett delområde, og konsekvensen her er fire minus fordi verdien av arealet er svært stor og påvirkningsgraden er beregnet til sterkt forringet/ødelagt.

Delområder	Utbyggingsalternativ 1	Utbyggingsalternativ 2
Delområde A	----	----

Det vises til konsekvensvifta som er presentert i figur 4.2. Arealene som har svært høy verdi og blir utsatt for nedbygging vil utløse en konsekvensgrad tilsvarende 4 minus (tabell 3.2). Det vil si alvorlig miljøskade.

Det nevnes også at tiltaket kan være avgjørende når det gjelder fortsettelsen av samisk reindrift på Kvaløya sør for Eidkjosen. Forholdet til FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 bør derfor avklares. Denne konvensjonen håndheves internasjonalt av FN's menneskerettighetskomité, jf. artikkel 28 flg. Den har tidligere slått fast at det må legges til grunn at artikkel 27 etablerer beskyttelse for samisk reindrift fordi den er en viktig del av det materielle grunnlaget samisk kultur.

7 MULIGHET FOR AVBØTENDE TILTAK

Det som generer negativ påvirkning for reindrift er lokaliseringen av hyttefeltet rett over en flyttlei for rein. Det er ingen alternative ruter, og i tillegg generere tiltaket stor trafikk av personer til fots rundt tiltaksområdet.

Generelle avbøtende tiltak er allerede innkorporert i konsekvensvurderingene. En tenker da på gjerdeanlegg for å hindre forvilling av rein inn i anlegget og samarbeid med Arctic Center for eventuelt å få til flytting vest for Finnheia. På tross av slike avbøtende tiltak vurderes påvirkningsgraden til sterkt forringet/ødelagt, ikke minst fordi anlegget er i strid med reindriftsloven. Denne loven sikrer uhindret ferdsel for reindriften langs tradisjonelle flyttleier.

Det er vanskelig å se for seg avbøtende tiltak som vil minske den negative påvirkningen i såpass stort monn at det får konsekvenser for den totale vurderingen. Det ligger i hele tiltakets natur at det vil bli betydelig ferdsel av personer til fots i området, og hyttefeltet må ha denne størrelsen for at det skal være økonomisk gjennomførbart.

Et åpenbart tiltak er selvsagt å flytte hytte- og hotellområdet over til østsiden av alpinanlegget. Et slikt anlegg ville ha vesentlig mindre negativ påvirkning på reindriften.

8 REFERANSER

8.1 Skriftlige kilder

Colman J. E., Eftestøl S., Tsegaye D., Flydal, K., Lilleeng M., Rapp, K. og Røthe G. 2014. Sluttrapport VindRein og KraftRein. Effekter fra vindparker og kraftledninger på frittgående tamrein og villrein. Delprosjektene Kjøllefjord, Essand, Fakken og Setesdalen. Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, og Institutt for Naturforvaltning, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Pp 1-84.

Landbruksdirektoratet. Ressursregnskapene for reindriftsnæringen 2007-2018. 11 årlige utgivelser.

Reindriftsforvaltningen. Reindrift – konsekvensutredninger etter plan og bygningsloven. Pp 1-22.

Skarin, A., Sandström, P., Alam, M. 2018. Out of sight of wind turbines—Reindeer response to wind farms in operation. *Ecology and Evolution* 8. Pp 9906-9919.

Skarin, A., Åhman, B. 2014. Do human activity and infrastructure disturb domesticated reindeer? The need for the reindeer's perspective. *Polar biology* 37. Pp 1041-1054.

Statens vegvesen 2018. Håndbok 712, konsekvensutredninger. Pp 1–247.

senorge.no Database for snø, vann og vind.

Tsegaye, D., Colman, J. E., Eftestøl, S., Flydal, K., Røthe, G., & Rapp, K. (2017). Reindeer spatial use before, during and after construction of a wind farm. *Applied Animal Behaviour Science*, 195. Pp 103–111.

Walkepää, L.J. Könkämäsamernas renflyttingar till Norge – om sommarbosettingar i Troms Fylke på 1900-tallet.

8.2 Nettsider

Kilden.no/reindrift

Regjeringen.no. NOU 2001: 35 (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2001-35/id2400481/sec5>).

8.3 Muntlige kilder

Øystein Ballari, reindriftsansvarlig, Fylkesmannen i Troms

Risten Turi Aleksandersen (leder Kvaløya reinbeitedistrikt)

Reiulf Aleksandersen, reindriftsutøver Kvaløya reinbeitedistrikt

Stephan Klepsland, kontaktperson for Nordlys vindpark